

Vapaa Ajattelija

2/2007



Vapaa-ajattelijain liitto ry.

**Minna Canth
vapaa-ajattelijana**

**Ympärileikkaus
myötätuudessa**

Paavi ja ehkäisy

Pilveä ja pilakuvia Jeesukselle



Yhdysvalloissa, oikeudenkäyntien luvatussa maassa, on korkein oikeus saamassa harkintaansa hilpeän jutun. Vastakkain ovat koulu ja sen entinen oppilas **Joseph Frederick**, joka piti urheilutapahutuksessa vuonna 2002 esillä oma-

tekoista julistetta. Julisteen teksti oli "Bong hits 4 Jesus", vapaasti suomennettuna marihuanaan viittaava "Pilveä Jeesukselle". Arvovaltaiset oikeuden tuomarit saavat siis punnita sananvapautta ja perusteita sen rajoittamiseksi.

Jumalanpilkkua ei Yhdysvaltain laki tunne, joten virallisesti oikeusjutussa toisessa vaakakupissa on ainoastaan koulujen oikeus rajoittaa huumemyönteistä viestintää. Silti voi epäillä ettei juttu olisi päätynyt uskonnollisen oikeiston luvatussa maassa näin pitkälle ilman viittausta Jeesukseen.

Koulun puolesta tulee oikeudessa puhumaan konservatiivien luottomies **Ken Starr**, joka toimi aikoinaan syyttäjänä **Bill Clintonia** vastaan **Monica Lewinsky** -seksiskandaalissa. Alemmat oikeusasteet ovat päätyneet puolustamaan julistetta sananvapauden nimissä, mutta heinäkuussa saamme kuulla, mille kannalle Bushin valitsemat korkeimman oikeuden tuomarit päätyvät.

Stereotyyppistä liberaali – konservatiivi -akselia rikkoo kuitenkin tässä tapauksessa mielenkiintoisella tavalla se, että useat konservatiiviset ja uskonnolliset kansalaisjärjestöt ovat asettautuneet tukemaan Frederickiä. Tähän yllättävään asetelmaan on selityksenä se, että oikeuden päätös, joka sallisi koulujen kieltää epäasialliseksi katsomansa viestintä, voisi johtaa myös uskonnollisen puheen kieltöön, mukaanlukien ääriprotestanteille tärkeät homovastaiset ja abortinvastaiset viestit.

SANANVAPAUTTA JA SEN rajoittamista on joutunut pohtimaan viime aikoina myös Suomen val-

takunnansyyttäjä. Kuten edellisessä *Vapaa-ajatteli* -lehdessä mainittiin, Valtakunnansyyttäjävirasto antoi 18.1.2007 päätöksen jättää nostamatta syytteitä Vapaa-ajattelijain liittoa vastaan pilakuvatapauksessa. Päätöksen mukaan liitto ei ole syylistynyt uskonrauhan rikkomiseen tai kiihotukseen kansanryhmää vastaan julkaisemalla internet-sivuilleen **Osmo Tammisalon** uskontokriittisiä kuvia.

Valtakunnansyyttäjän vapauttavan pilakuvapäätöksen kahdeksan sivua tarkastelevat sananvapautta, uskonnonvapautta ja uskonrauhaa; niiden välistä rajankäyntiä ja ristiriitoja. Näistä oikeuksista mahdollinen uskonrauhan häirintä on kuvien julkaisuoikeutta vastaan, sananvapauden ollessa luonnollisesti julkaisun puolesta. Merkittävää on sen sijaan, että syyttäjä laskee myös uskonnonvapauden kuvien julkaisua puoltamaan.

Maailmankatsomusten sanomat ovat usein keskenään ristiriitaisia ja tästä johtuvat loukkaantumiset on uskonnonvapauden nimissä siedettävä niin ateistien kuin uskovaistenkin. Päätös toteaaakin, että vaikka "Tutkinnan kohteena olevat kuvat saattavat epäilemättä loukata henkilöitä, jotka tunnustavat kristinuskoa ... [mutta] koska sananvapaus ulottuu myös arvostelemaan kannanottoihin sekä jopa tiettyynajaan saakka loukkaaviin mielipiteisiin, ei kuvien julkista esilläpitoa voi pelkästään tällä perusteella katsoa lainvastaiseksi."

Viitaten YK:n ihmisoikeussopimukseen ja Euroopan Neuvoston ihmisoikeussopimukseen valtakunnansyyttäjä päätyy toteamaan, että "Vaikka sananvapaus ei ole absoluuttinen perusoikeus, voidaan sen rajoittamista sallia ... vain sellaisten syiden vuoksi jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa esimerkiksi yleisen turvallisuuden vuoksi."

On ilmeistä että liiton www-palvelimella kymmenen vuotta olleet kuvat eivät ole antaneet eivätkä anna aihetta tällaisiin syihin. Päätös kiteyttää: "Korkeintaan voidaan katsoa kuvien välittävän viestin, jonka mukaan nämä uskovaiset ihmiset on harhautettu uskomaan jotakin sellaista, jota oikeasti ei ole olemassa." Tämän viestin valtakunnansyyttäjä on ymmärtänyt aivan oikein.

Robert Brotherus

Vapaa Ajattelija

2 - 2007

Minna Canth vapaa-ajattelun esitaistelijana s. 4

Tutkija Heidi Grönstrand selvitti Canthin roolia vapaa-ajattelijana Turun Vapaa-ajattelijat ry:n tilaisuudessa 31. maaliskuuta.

70 vuotta toimintaa uskonottomien etujärjestönä s. 6

Eino Huotari haastaa kaikki liiton jäsenjärjestöt juhlimaan liiton 70-vuotistaivalta ja nauttimaan uskonottomasta perinteestä.

Tunnustuksellinen Suomi s.8

Rosa Meriläinen pohtii omaa suhdettaan uskontoon ja valtiokirkkoon.

Pääsihteeriltä s. 10

Naispappeja yhä syrjitään seurakunnissa s. 11

Poikien ympärileikkaus myötätuulessa s. 12

Esko Länsimies

Kirjat s. 22

Ayaan Hirsi Ali: *Infidel*
Free Press 2007

Jo joutui armas aika s. 25

Suvivirrestä suvilauluksi



Teuvonneuvo s. 14

Työläisten juhlaa s. 17

Pentti Niskanen

Paavi ja ehkäisy s. 18

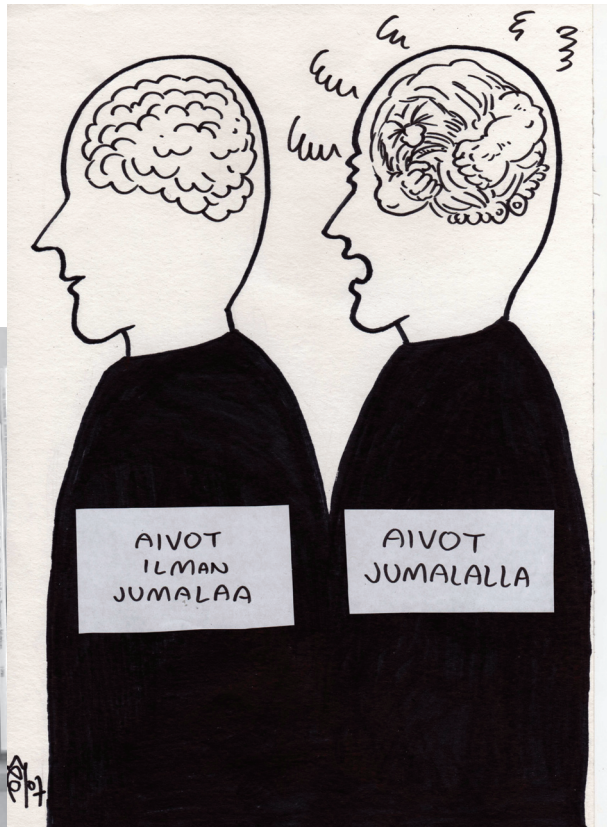
Roomalaiskatolisen kirkon paavi Paavali VI allekirjoitti ensykliikan *Humanae Vitae* 25.7.1968, jolla katolinen kirkko naulasi kielteisen suhtautumisen perhesuunnitteluun.

Esko Länsimies

Uutisia s. 21 ja 26

Näkökulma s. 28

Kannen kuva: Robert Brotherus



Minna Canth vapaa-ajattelun esitaistelijana

Minna Canth tunnetaan terävänä yhteiskuntakriitikkona, mutta harva tietää, että hän edisti rohkeasti myös vapaa-ajattelua kritisoimalla aikansa kirkkoyhteiskuntaa ja asettumalla tukemaan luomiskertomuksesta poikkeavaa evoluutioteoriaa. Turun yliopiston kotimaisen kirjallisuuden tutkija Heidi Grönstrand selvitti Canthin roolia vapaa-ajattelijana Turun Vapaa-ajattelijat ry:n tilaisuudessa Vanhassa Raatihuoneessa 31. maaliskuuta. Tilaisuudella Turun vapaa-ajattelijat halusivat juhlistaa Vapaa-ajattelijan liiton 70-vuotistaivalta.

Kirjailija **Minna Canth** (1844–1897) toi 1800-luvun lopulla vahvasti esiin kirkkoyhteiskunnan epäkohtia. Monet pitivätkin häntä yhtenä ensimmäisistä suomalaisista vapaa-ajattelijoina. Canthin kirjallisuus pohjaa naturalismin estetiikkaan, joka tyyli-suuntana koettelee uskoa hyvän arjen mahdollisuuksiin. Canth pyrki realististen ja naturalististen kuvaustensa turvin valottamaan naisten ja köyhälistön asemaa. Vaikka arki Canthin teoksissa onkin harmaa, ne tähtäävät yhteiskunnalliseen muutokseen.

Canthin ajatuksia voi lukea niin novelleina, romaaneina kuin näytelminäkin. **Heidi Grönstrand** nosti alustukseensa esimerkiksi *Työmiehen vaimo* -näytelmän vuodelta 1885. Se oli ensimmäinen suomalainen näytelmä, jonka henkilöillä oli köyhälistö- ja työläisistä. Naisen kohtaamien vääryyksien ohella näytelmässä ruoditaan kirkkoyhteiskunnan ongelmia.

– Canth ei lähtenyt liikkeelle kevyin eväin, Grönstrand korosti.

Kuva: Teemu Mäki (Wikipedia.org)



Vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja vastaan hyökkäävä naiskirjailija oli Grönstrandin mukaan liikaa monille kriitikoille. Hän sai ateistin leiman, mikä aikana, jolloin uskonto läpäisi kaikki yhteiskunnan kerrokset, oli vakava syytös.

Evoluutioteoriasta vaihtoehto

Canthin aikana, 1800-luvun lopulla, luonnontieteiden suosio toi vaihtoehtoon uskonnolliselle maailmalle. Luonnontieteellinen maailmankatsomus nousi senaikaan huippuunsa, kun **Charles Darwinin** (1809–1882) teoksessaan *Lajien synty* (1859) julkaisemat evoluutioteo-

reettiset ajatukset alkoivat ottaa tuulta siipiensä alle. Suomessa evoluutioteoria nousi pinnalle parikymmentä vuotta myöhemmin.

Aikansa hermolla ollut Minna Canth omaksui evoluutio-opin ja levitti sen aatetta Suomessa. Hän uskoi vahvasti perimään, johon kaikki ihmisessä oli palautettavissa. Tämä käy muun muassa ilmi Canthin eräälle norjalaiselle lehdelle kirjoittamas-

Turun yliopiston tutkija Heidi Grönstedt esitteli Minna Canthin suhdetta vapaa-ajatteluun Turun vapaa-ajattelijoiden järjestämässä tilaisuudessa. Monet pitävät Minna Canthia yhtenä ensimmäisistä suomalaisista vapaa-ajatteliijoista.

Kuva: Salla Hongisto



taan lyhyestä omaelämäkerrasta, jossa hän pohdii omia piirteitään vanhempiensa ominaisuuksien kautta.

Canth ei pelännyt puhua avoimesti evoluutioteorian puolesta. Vuonna 1889 käytiin niin sanottu ”Uskonsota Jyväskylässä”, jolloin Minna Canth puolusti vahvasti evoluutioteoriaa **Eero Erkon** (1860-1927) toimittamassa *Keski-Suomi* -lehdessä, jonka sivuilla keskustelu aiheen tiimoilta kävi käärkevänä.

Tiedostamattakin tärkeä

Gröndstrandin alustuksen pohjalta keskustelu käynnistyi vilkkaana. Pohdinnassa oli muun muassa se, jäivätkö Canthin esiin tuomat ajatukset yhteiskunnallisista epäkohdista lyhytikäisiksi vai pidetäänkö hänen ajatteluaan yhä tärkeänä. Vaikka Canthin edustama naturalistisen estetiikan suuntaus kiihtyi nopeasti 1800–1900-lukujen vaihteen jälkeen, kirjailijan vaikutus tuntuu yhä.

– Koen, että Canthin ajattelu elää ihmisten mielissä laajalti. Sitä ei ehkä vain tiedosteta, että tietynlainen kritiikki voi pohjata Canthin ajatuksiin, Vapaa-ajattelijoiden varapuheenjohtaja **Eino Huotari** totesi.

Keskustelu siirtyi nopeasti vapaa-ajattelun pohdintaan laajemminkin. Kun esiin nousi kysymys siitä, riittääkö vapaa-ajatteluksi vain uskonnottomien

ajattelun edistäminen, yhteistuumiin korostettiin Vapaa-ajattelijoiden perimmäistä tarkoitusta.

– Vapaa-ajattelijat pyrkivät edelleen kohti sekulaarista yhteiskuntaa, jossa kaikki katsomukset ovat samanarvoisia. Käytännössä tämä tarkoittaisi uskontojen aseman heikentämistä verrattuna muihin, Huotari selvitti.

Valtio irti kirkosta

Kiivaimmat kommentit virisivät, kun käsiteltiin valtion erottaminen kirkosta. Monet kauhistelivat sitä, että valtionkirkko on ja pysyy vahvasti olemassa, eikä poliittista tahtoa tunnu löytyvän eduskunnastakaan tilanteen muuttamiseksi. Vaikka muutosta vaadittiin mahdollisimman pian, kukaan ei kuitenkaan odottanut ihmettä.

– Ei muutos ihan hetkessä tapahdu. Siihen on pyrittävä vähittäin ja sivistyneesti, **Tauno Lehtonen** Turun Vapaa-ajattelijosta totesi.

Lopuksi keskustelu palautui Minna Canthiin. Tasa-arvoista yhteiskuntaa ajaneen Minna Canthin todettiin edelleen lunastavan paikansa vapaa-ajattelun merkittävien henkilöiden joukossa. Tasa-arvoinen yhteiskunta kun on myös Vapaa-ajattelijoiden unelma.

Salla Hongisto

**USKONNOTTOMIA
TÄÄLTÄ
IKUISUUTEEN**
1937 - 2007
VAPAA-AJATTELIJAIN LIITTO RY



Liiton juhlavuosi 2007 – 70 vuotta toimintaa uskonnottomien etujärjestönä

Vapaa-ajattelijain liiton varapuheenjohtaja Eino Huotari haastaa kaikki liiton jäsenjärjestöt juhlimaan liiton 70-vuotistaivalta tilaisuuksilla ja nauttimaan uskonnottomasta perinteestä.

Ateismi ja vapaa-ajattelu vakiintuivat Suomessa 1800-luvulta alkaen. Alussa toiminta oli tietyt piilevä ja hienovaraista, olihan maassamme silloin virallinen uskontopakko. Monet sivistyselämämme johtohenkilöt kritisoivat kuitenkin kirkkoa ja uskontoa julkaisuissaan ja toiminnassaan. Yhtenä ensimmäisistä oli **Minna Canth**, joka näytelmissään, kuten *Työmiehen vaimossa* ja *Papin perheessä*, arvosteli uskontoa ja vanhoillista papistoa.

Sosialismin mukana Suomeen tuli marxilainen ateismi. Forssan kokouksen julistuksessa sosialidemokraattinen työväenpuolue vaati valtion ja kirkon erottamista, tämä on ainoa kokouksen vaatimuksista, joita työväenpuolueet eivät ole vielä saaneet ajettua läpi. Valtakunnallista toimintaa oli pyrkinyt aloittamaan jo vuonna 1906 Ylioppilasyhdistys Prometheus, mutta valtiolta esti pyrkimykset. 1900-luvun alussa julkaistiin kaksi osaa *Prometheuksen kirjoitussarjaa*, **S. E. Kristianssonin** vuosina 1909-1917 julkaisema lehti *Vapaa Ajatus*, sekä **Alfred Bernhard Sarlinin** nimimerkillä **Asa Jalas** kirjoittamat kirjat.

Vasta uskonnonvapauslain tultua voimaan vuoden 1923 alusta tuli laajemmin mahdolliseksi perustaa uskonnottomien järjestöjä. Ensimmäinen vapaa-ajattelijayhdistys järjestäytyi vuonna 1927 ja vanhin edelleen toimiva yhdistys perustettiin Kotkassa 1929.

Valtakunnallinen järjestäytyminen konkretisoi tui lähinnä Tampereen Seudun Siviilirekisteriyhdistyksen syksystä 1937 alkaen julkaiseman lehden – *Ajatuksen Vapaus* – levitessä muihinkin vapaa-ajattelijayhdistyksiin. Marraskuussa 1937 perustettiin sitten Tampereella Suomen siviilirekisteriyhdistysten Keskusliitto. Kun valtakunnallinen liitto oli perustettu, vuoden 1939 alusta lehti siirtyi virallisesti liiton julkaisemaksi. Liitonkin kotipaikka oli tässä vaiheessa Tampere, joten nykyinen Vapaa-ajattelijain liitto syntyi Tampereella.

Talvisodan lähestyessä asenteet jälleen kerran kiristyivät ja hallitusta vaadittiin lakkauttamaan epäilyttäviksi katsottuja järjestöjä. Vapaa-ajattelijain liiton jotkin paikallisyhdistykset joutuivat lakkauttamisten uhreiksi.

Keskusliittoa ei koskaan lakkautettu, mutta Tampereen yhdistyksen lakkauttaminen lähes lopetti toiminnan jo hieman ennen talvisotaa. Liiton kotipaikka siirrettiin Turkuun, ja tietävästi varsinaista toimintaa liiton tasolla oli seuraavan kerran vasta keväällä 1942. Kunnolla toiminta jatkui vasta jatkosodan jälkeen 1945.

Muistot talteen

Nyt siis juhlistamme liiton 70. toimintavuotta. Varmasti kaikki silloin toiminnassa mukana olleet ovat jo poistuneet aktiivisesta järjestötoiminnasta, mut-

USKONNOTTOMIA

TÄÄLTÄ
IKUISUUTEEN

1937 - 2007

VAPAA-AJATTELIJAIN LIITTO RY



Vapaa-ajattelijain liitto antoi **Erja Salliselle** tehtäväksi suunnitella liiton 70-vuotisjuhlalagon. Versio, joka julkaisiin *Vapaa Ajattelijassa* 1/2007, on nyt jalostunut uuteen muotoon.

ta kauan mukana olleiden kokemukset ja tiedot ovat vielä kullan arvoisia meille vähemmän aikaa mukana olleille. Toivottavasti kaikkien veteraanien tarinat saadaan koottua talteen ajoissa.

Tällaisen juhlavuoden vietossa on oikeastaan kaksi mahdollisuutta, voidaan katsoa menneeseen ja muistella menneitä suuruuden aikoja, useimmissa vanhoissa yhdistyksissä on ollut suuren innostuksen kausia ja sitten niitä suvantoaikoja, jolloin yhdistyksen toiminta on ollut vaarassa lakata kokonaan. Toisaalta juhlavuosi tarjoaa mahdollisuuden suunnata katse eteenpäin, seuraavaan vuosikymmeneen ja pyrkiä nostamaan yhdistysten aktiivisuutta entistä korkeammalle tasolle.

Liitto perusti viime vuonna juhlavuoden toimikunnan ja siinä olemme suunnitelleet juhlavuoden toimintaa. Tavoitteena ei ole se, että järjestäisimme tilaisuuksia pienelle piirille, vaan yritämme ylittää uutiskynnyksen ja järjestää tilaisuuksia, joihin tulevat mukaan muutkin, kuin jo aktiivisesti toimivat.

Juhlavuosi alkoi Minna Canth -seminaarilla Turussa. Hän sopii hyvin teemaksi, koska hän näytelmässään kritisoi pappeja ja kirkkoa ja puhui tasa-arvon puolesta. Hänen liputuspäivänsä 19.3. on tasa-arvon päivä. Hänhän on myös ainoa liputuspäivän saanut nainen Suomessa.

Juhlavuoden tapahtumia on tarkoitus hajauttaa

eri puolille Suomea. Liiton kanssa yhtä vanha Kemmin yhdistys viettää omia juhliansa elokuussa.

Kaikki yhdistykset juhlavuoden viettoon

Tässä yhteydessä haastan kaikki jäsenyhdistykset kehittämään oman tilaisuuden tai tilaisuuden naapuriyhdistysten kanssa juhlavuoden merkeissä. Tavoitteena olisi sellainen tilaisuus, joka kiinnostaisi mahdollisimman paljon ihmisiä ja toisi niin vapaa-ajattelijoiden rivijäsenet kuin vielä yhdistyksiin kuulumattomatkin yhteen juhlimaan ja nauttimaan uskonnottomasta perinteestä.

Varsinainen pääjuhla pidetään marraskuussa ja siihen liittyen suurelle yleisölle suunnattu seminaari uskonnottomuudesta ja ateismista sekä uskonnottomasta kulttuuriperinteestä. Syksyn *Vapaa Ajattelijassa* on seminaarin tarkempaa ohjelmaa. Tehdään yhdessä tästä vuodesta yhteinen suuri juhla, josta on hyvä jatkaa yhdessä työtä tulevina vuosina.

Eino Huotari
varapuheenjohtaja
Vapaa-ajattelijain liitto

Naurun avulla auktoriteetteja vastaan!

Vuosisatojen ajan ihmiset ovat nousseet erilaisia auktoriteetteja vastaan naurun keinoin. Heistä on kehitetty pilkkanäytelmiä, -runoja ja erilaisia vitsejä. Usein auktoriteetit on kukistettu naurun avulla, lauluja ja vitsejä on mahdoton kieltää.

Toisaalta ihmiset ovat myös oppineet nauramaan omille asenteilleen. Aikanaan Neuvostoliitossa matkaillessani sain kuulla parhaat neuvostovastaiset vitsit juuri siellä.

Suomessa on jäänyt yksi kaskuperinteen osa lähes täysin keräämättä ja tähän juhlavuoden toimikunta haluaa tehdä korjauksen. Ryhdymme keräämään tämän vuoden kuluessa kaskuja ja tarinoita sekä myös todellisten tapahtumien kuvauksia **uskonnoista, kirkoista ja papeis-**

USKONNOTTOMIA

**TÄÄLTÄ
IKUISUUTEEN**

1937 - 2007

VAPAA-AJATTELIJAIN LIITTO RY



ta sekä myös uskonnottomuudesta ja ateismista. Tavoitteena olisi saada kokoon mahdollisimman paljon perinnettä ja nykypäivän juttuja.

Juhlavuoden toimikunta on päättänyt myös palkita parhaat jutut hyvillä ateismia käsittelevillä kirjoilla.

Keruun tuotos kootaan omaksi kokoelmakseen, joka

on tarkoitus julkaista vuoden 2008 liittokokouksessa.

Pyydämme toimittamaan juttuja ja kaskuja sähköpostilla joko **kaarina11@suomi24.fi** tai **val@vapaa-ajattelijat.fi**. Jos haluat toimittaa jutusi paperilla, sen voi postittaa liiton toimistoon osoitteeseen **4. linja 1, 00530 Helsinki**.

Nauretaan kaikki yhdessä!

Eino Huotari

Tunnustuksellinen Suomi



Vapaa Ajatteliija kertoi viime vuoden ensimmäisessä numerossaan vihreiden kansanedustajien Rosa Meriläisen ja Irina Krohnin tekemästä lakialoitteesta kirkon erottamiseksi valtiosta. Oheisessa kolumnissaan Meriläinen pohtii omaa suhdettaan uskontoon ja valtiokirkkoon. Kolumni on aiemmin julkaistu Eurooppalaisen filosofian seuran julkaisemassa Niin&Näin -lehdessä (4/2006).

En ole koskaan kuulunut mihinkään kirkkoon. Koska evankelisluterilainen kirkko läpäisee meillä yhteiskunnan kaikki rakenteet, poliittinen heräämiseni valtion tunnustuksellisuuden suhteen tapahtui jo lapsena.

Koulussa jouduin osallistumaan uskonnonopetukseen, sillä elämäkatsomustiedon ryhmää ei järjestynyt. Silloin minulle sanottiin, että tarvitaan viisi oppilasta ennen kuin ryhmä voidaan perustaa. Myöhemmin kävi ilmi, että koska jokaiselle sanottiin sama tieto, kukaan ei ryhmään ilmoittautunut ja siksi sitä ei myöskään syntynyt. Neljänellä luokalla piipahdin koulun vaihdon jälkeen elämäkatsomustiedon opetuksessa, jota veti aivan luokattomaan tyyliin koulun käsityönopettaja. Pyyssin armahdusta ja siirryin takaisin uskonnonopetukseen. Vasta lukiossa pääsin asiallisen elämäkatsomustiedon opetuksen piiriin.

Havaintoni mukaan tunteikkaimmat poliittiset heräämiseni, kuten feminismi, liittyvät lapsuudessa koettuihin vääräyksiin. Siksi monet kokemukseni kirkon asemasta valtiossa ovat myöhemmälläkin iällä nostaneet esiin vanhat koulumuistot –

vaikka minulle ei sentään koskaan annettu rangaistukseksi uskonnottomuudesta matematiikan tehtäviä, kuten kaverini lapselle Tampereen Takahuhdin koulussa. Vai mikä muu kuin rangaistus on tehdä lisätehtäviä silloin, kun uskonnottilaiset viedään katsomaan teatteria?

Hämmentyneenä olenkin istunut valtiopäivien avajaiskirkossa kuuntelemassa tuoreena kansanedustajana piispan puhetta. Sittemmin olen jättänyt väliin nämä tilaisuudet. Kiukutti jo pelkkä ajatuskin, että olisi pitänyt olla läsnä seuraamassa, kun eduskunnan uutta lisärakennusta siunattiin. Hupaisimmillaan valtion ja kirkon naimakauppa on näyttäytynyt silloin, kun minä piskuisena pakanana olen osallistunut hallintovaliokunnassa keskusteluihin kirkon yhdestä keskeisistä sakramenteista, konfirmaatiosta. Meillähän kirkon sisäiset säännöt ovat lakitason asia, josta päättävät kaikki kansanedustajat uskontokuntaan katsomatta.

Keskustelu kirkon asemasta valtiossa ei ole teoreettista höpinää, vaan se on mitä tiukimmin kiinni arjessa. Ei tarvitse edes mennä pikkumaisuuksiin sen suhteen, voiko keväthuhlissa laulaa suvivirttä. Kun nyt edes pääsääntöisesti näyteltäisiin, että valtio ei usko Jumalaan, vaan vain osa sen asukkaista.

On kulunut jo yli sata vuotta siitä, kun Ranskassa kirkko ja valtio erotettiin toisistaan. Suomessa edelleen perustuslaissa todetaan kahden kirkon erityisasema. Asia tuli politisoiduksi vuosikymmenten tauon jälkeen toden teolla uudelleen viime vuonna, jolloin jätin aiheesta **Irina Krohnin** kanssa lakialoitteen.

Siirryttyäni puoluepolitiikkaan minulle oli valtaisa hämmennys se, miten kiusalliseksi koko kysymys koettiin. Olin luullut, että vihreät vapaamielisenä puolueena tietenkin ovat kanssani asiasta samaa mieltä, mutta kolme kertaa piti asiasta neljän vuoden välein äänestää puolueohjelman käsittelyn yhtey-

dessä ennen kuin kantani voitti. Sitä ennen ja sen jälkeen sain kuulla, miten eettisyyttä ajattelussa painottavat seurakunta-aktiivit, naispapi ja kórtit ovat olleet vihreitä, mutta tämän jälkeen eivät voi olla.

En minä ajattele, että kahden kirkon erityisase-
man poistamiseen liittyisi mitään uskonnonvastai-
suutta. Päinvastoin! Eikös nykyinen tilanne ole us-
konnonvastaisuutta vaikkapa Islamin näkökulmas-
ta?

Täytyy kyllä myöntää, ettei minullakaan aina ole ollut puhtaita jauhoja pussissa. Muistan, miten lap-
sena kiusasin opettajaa väittämällä, etten voi teh-
dä jakeitten hakuun perustuvia uskonnonläksyjä,
koska meillä on kotona Raamattu poltettu. Nautin
hänen kauhistuksestaan. Muistan, miten nautin sii-
tä, että 10-vuotiaana askartelemastani installaati-
osta ”Keskiajan Jeesus polttoroviolla” järjestettiin
oikein palaveri opettajanhuoneessa. Kun koko ajan
on saanut tuntea uskonnottomana kuuluvansa hal-
veksittuun vähemmistöön, jotenkin sitä välillä te-
kee mieli olla vähän ilkkurinen.

Ajoittaisesta ilkkurisuudestani huolimatta kyse on
kuitenkin vakavasta asiasta. Ei kerta kaikkiaan ole
niin, että valtion uskonnollisuus meillä olisi jotenkin
viatonta kulttuuriperinnettä. Millä lihaksilla me oi-
kein kuvittelemme silloin vaativamme maallista oi-
keudenkäyttöä ja ihmisoikeussopimusten kunnioit-
tamista maihin, joissa voimassa on sharia?

Kyse on perustavanlaatuisesta tavasta nähdä
valtio ja sen poliittinen vallankäyttö ja oikeusjärjes-
telmä. Minusta tuntuu turvalliselta ajatella, että us-
konnolliset tunteet ja näkemykset ovat yksilön omi-
naisuuksia, eivät valtioiden. Tämä antaisi sijaa kai-
kille valtion asukkaille toimia ja olla.

En minä ajattele valtiolla olevan moraaliakaan,
sekin on yksilön ominaisuus. Tässä asiassa
auktoriteettiä suomalaiset taitavat olla kans-
sani eri mieltä ja ehkä siksi heitä ei tunnu kirpaise-
van valtion uskonnollisuuskään. Kun syksyllä kes-
kusteltiin poliitikkojen tv-luvista, televisiossa kan-
salainen kertoi syyksi vaatia poliitikoilta lain ja sään-
töjen noudattamista sen, että he antavat meille mo-
raalin.

Voin kyllä nyt kertoa kyseiselle kansalaiselle ja
samalla muillekin, että kyllä jokaisen täytyy ihan itse
arvioida mikä on oikein ja mikä väärin. Omat van-
hemmat sitä ovat aikoinaan meille mallintaneet,
mutta lopullinen harkinta jää meidän oman elämäm-
me harteille. Vaikka tekisi kovasti mieli etsiä vasta-
ukset ja ohjeet muualta, kuten Raamatusta ja laki-
kirjasta, vapautusta ei tule. Vastuu näkemyksistäm-
me ja teoistamme on kuitenkin loppupeleissä yksin

meillä itsellämme.

Tämä vapaus on sellainen, jota ihmiset eivät tai-
da kaivata. Vapauden mukana tulee liikaa vastuu-
ta: kaikki vastuu kaikesta kaiken aikaa kaikille.
Muistan miten kerran ala-asteikäisenä hoksasin,
että uskovaisilla on oikeastaan aika helppoa, kun
heidän ei tarvitse itse miettiä miten asiat ovat, vaan
he voivat lukea sen Raamatusta ja kuulla papeil-
ta. Siksi me päätimme **Veera**-serkun kanssa yrit-
tää tulla uskoon. Sinnikkäästi parin viikon ajan me
sopitimme iltarukoukset ja kovasti pinnistelimme
uskoaksemme koulussa opetettuun kirkkoon.
Mutta vaikka kuinka yritimme, emme alkaneet us-
koa. Ei siinä vain tuntunut olevan mitään järkeä.

Välillä vähän hävettää tieteellinen maailmanku-
vani, sillä ymmärrän ettei empiriaan nojaavaa ob-
jektivista tietoa ja totuutta ole tieteen metodilla-
kaan saatavissa. Olenko rajoittunut ja tylsä, kun
en jaksa pohtia tuonpuoleisen kysymyksiä? Kui-
tenkin jo tämä elävien yhteiskunta tuntuu aika mo-
nimutkaiselta ja vaikealta ymmärtää ja muuttaa pa-
remmaksi. Tuntuu kovin uuvuttavalta ajatus, että
pitäisi ryhtyä huolehtimaan enkelienkin oikeuden-
mukaisesta kohtelusta ja työllisyysasteesta.

*Rosa Meriläinen
politiikko, politiologi*





Pääsihteeriltä

Negatiivinen katsomus?

"Miksi negatiivisuus – se, että vastustetaan – määrittää maailmankuvan? Miksi asioita ja ilmiöitä ei voi lähestyä positiivisesti...". Lainausta on eräältä internetin keskustelupalstalta. Hyvin usein kysytään miksi vapaa-ajattelijat vain vastustavat jotain, ja miksi katsomus määritellään negaationa, ikään kuin jonkin vastakohtana. Taustalla on yleinen oletus siitä, että uskonto on jotain hyödyllistä, tarpeellista tai ainakin jotain, joka kuuluu ihmiseen kuin kampaaksi autoon.

Kieliopillisesti negatiivinen termi on todellisuudessa kielteinen, jos ja vain jos sen kieltämä asia on positiivinen. Esimerkiksi liiton toiminnanjohtaja on muun muassa 'tupakoimaton' ja kahviajuomaton'. Nämä ovat positiivisia ja yhdentekeviä ominaisuuksia, koska negaation kohteet eli tupakka ja kahvi ovat terveydelle haitallisia ja yhdentekeviä.

Moni näennäisen positiivinen termi kuvaa todellisuudessa jonkin puuttumista. 'Terveys' on sairauden puuttumista, 'puhtaus' taas tahrojen ja lian puuttumista. Näihin ateismia onkin hyvä verrata: 'ateismi' on jumalauskon puuttumista kuten 'puhtaus' on tahrojen puuttumista.

Kieliopillisesti positiivinen termi on myös 'kasvissyöjä'. Kuvaavampi käännös vegaanille olisi 'lihaasyömätön', sillä kasviksia syövät kaikki. Harvemmin kysytään "Miksi maailmankuvaasi määrittää se, mitä et syö, miksi et määrittele ruokavaliosi positiivisin termein".

Ateismia on määritelty positiivisin termein muun muassa tieteellisen maailmankuvan kautta. Voimme toki sanoa ateistin uskovan "siihen, mitä näkee" tai tarkemmin siihen, mitä havaitsee suoraan tai epäsuorasti. Tästä ei synny eroa uskoviin. Us-

kovakin uskoo todelliseen maailmaan, puihin ja taloihin, kvarkkeihin ja kvasaareihin. Olennainen ero on nimenomaan siinä, mihin uskova uskoo mutta ateisti ei.

Aivan vastaavasti kasvissyöjä voisi kertoa syövänsä herneitä, porkkanaa, kauraa, omenaa... Todellinen ero syntyy siitä, mitä sekasyöjä syö mutta kasvissyöjä ei.

Voiko ateismi sitten olla identiteetin osa, määritellä jotenkin minulle itselleni mitä olen? Kyllä voi, täsmälleen samoin kuin kasvissyönti.

Ateismi määrittelee minua, koska se erottaa minut muista – kaikkien suomalaisten suhteen asettaa minut vähemmistöönkin. Lisäksi tietysti kysymys jumalan olemattomuudesta on minulle merkittävä, jolloin se voi nousta tärkeäksi identiteetin osaksi.

Ateismi on toki luonnollinen ja normaali olotila. Vauva syntyy ateistina, ja voi vasta myöhemmin omaksua uskon joihinkin jumaliin. Myös kaksikäisyys on normaali olotila. Se on niin normaali, ettei kukaan koe kaksikäisyyttä itseään määritteleväksi asiaksi. Mutta jos yhteisö olisi täynnä yksikäisiä, olisi kaksikäisyys merkille pantava, erillisen maininnan ansaitseva ominaisuus.

Jonain päivänä ateismi on yhtä yleistä kuin kaksikäisyys. Sen jälkeen me ateistit emme enää kutsumme itseämme ateisteiksi. Siihen saakka me määrittelemme maailmankuvamme negatiivisesti.

Jori Mäntysalo

Naisia yhä syrjitään seurakunnissa

Suomen lakien mukaan työntekijöiden syrjintä sukupuolen mukaan on rikos. Tämä ei kuitenkaan edelleenkään päde valtion suojeluksessa olevassa evankelisluterilaisessa kirkossa.

Naisasialiitto Unionin tuoreen selvityksen mukaan joissain seurakunnissa käytetään vieläkin työvuorolistoitusta, jolla naispuoliset työntekijät pakotetaan väistymään, jos miespuoliset kollegat eivät halua työskennellä heidän kanssaan. Raskaina olevia naisia on kielletty osallistumasta alttari-toimituksiin. Jotkut ovat kokeneet seksuaalista häirintää mieskollegojensa taholta. Naisten ollut vaikea saada vakituisia virkoja ja edetä urallaan esimerkiksi kirkkoherraksi tai piispaksi ja niin edelleen.

Naisasialiitto Unionin kyselyyn vastasi 150 naispappia.

Unionin mukaan selvitys osoitti selvästi, että naispappien erimuotoinen syrjintä ei rajoitu vain yksittäisiin seurakuntiin. Monissa seurakunnissa ei ole edes pohdittu tasa-arvoasioita, eikä niiden eteen ole tehty pitäjän teistä työtä. Vuonna 2006 piispainkokous antoi seurakunnille ohjeet, joiden mukaan työvuoroja ei pidä järjestellä sukupuolen mukaan, mutta ohjeita ei ole noudatettu.

Joidenkin miespappien vastustuksen vuoksi tasa-arvolain 2 §:ään sisällyttiin aikanaan klausuuli, jonka mukaan laki ei koske evankelisluterilaisen kirkon uskonnonharjoittamiseen liittyvää toimintaa. Unionin mielestä koko klausuuli menetti merkityksensä silloin kun naispappeus sallittiin evankelisluterilaisessa kirkossa ja vaatii sen poistamista.

– Kirkko on valtion suojeluksessa ja nauttii veronkanto-oikeudesta. Siten kirkon työntekijöihin kohdistuvasta sukupuolisesta syrjinnästä on oltava samat seuraukset kuin syrjinnästä muissakin työpaikoissa, Naisasialiitto Unioni toteaa tiedotteessaan.

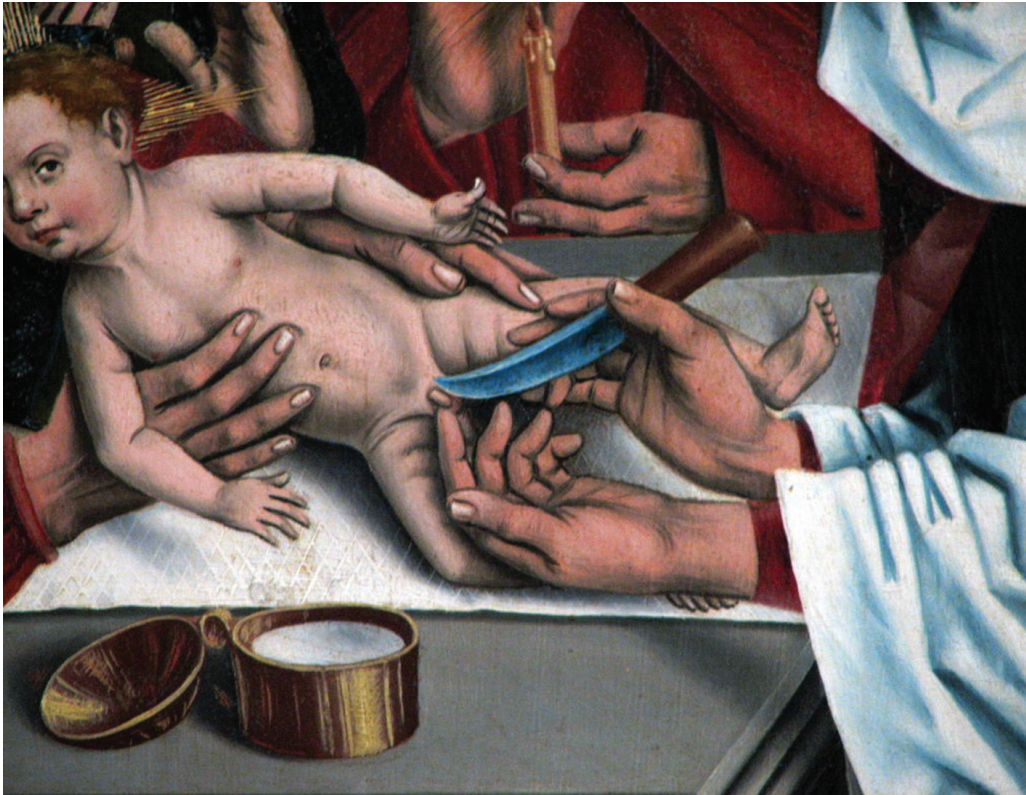
Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa on noin 4 000 pappia, joista joka kolmas on nainen. Siksi kirkossa-

kaan ei Unionin mielestä pitäisi olla millään tapaa hyväksyttävää, että jotkut sukupuolista syrjintää kannattavat miespapit voivat alistaa naiskollegojaan vetoamalla esimerkiksi henkilökohtaiseen Raamatun tulkintaan. Unioni vaatii kirkon johtoa mitä pikimmin selkeyttämään naispappien tasa-arvoista kohtelua koskevia ohjeitaan.

– Seurakunnille on annettava selkeä, kiistaton viesti siitä, että naispappien minkäänlainen sukupuolinen syrjintä ei ole hyväksyttävää. Jos syrjintää kuitenkin ilmenee, siitä on oltava samat seuraukset kuin sukupuolisesta syrjinnästä on muissakin työpaikoissa, Naisasialiitto Unioni toteaa.

Marketta Ollikainen





Jeesuksen
ympärileikkaus,
Friedrich Herlin
(1430 – 1500)

Poikien ympärileikkaus myötätuudessa

Turun Hovioikeus päätti maaliskuussa, ettei ympärileikkauksen pojallaan teettäneyttä äitiä voinut syyttää lapsen pahoinpitelystä. Samoihin aikoihin Maailman terveysjärjestö antoi suosituksen aikuisten miesten ympärileikkaamisesta HIV-epidemian rajoittamiseksi. Professori Esko Länsimies pohtii oheisessa artikkelissaan kyseisten tapausten poliittisia seurauksia. Onko eduskunta säätämässä lakia, joka sallii lain rikkomisen, hän kysyy.

Suomessa keskustelu poikavauvojen ja poikien pippelin rituaalisesta ympärileikkauksesta jatkuu, kun Turun Hovioikeus antoi 14. maaliskuuta päätöksen, jossa se katsoi, ettei ympärileikkauksen teettäneen äidin voida katsoa syyllistyneen pahoinpitelyyn. Samalla äiti vapautettiin Tampereen käräjäoikeuden aiemmin tuomitsemasta vahingonkorvauksesta ja korvaamasta valtiolle sen maksamaa asianajopalkkiota. Äiti vapautettiin myös maksamasta pojalleen korvausta leikkauksen aiheuttamasta kivusta ja särystä.

Hovioikeuden päätöksestä on valitettu Korkeimpaan oikeuteen.

Vasta valittu eduskunta joutunee tekemään päätöksen siitä, otetaanko Suomessa käyttöön laki, joka

sallii rituaalisen eli uskonnon perusteella ja etnisen eli tapakulttuurin perusteella tehtävän siittimen esinahkan typistuksen. Tuo tervettä ja aktiivia kudesta silpova leikkaus tehdään siis ilman henkilön omaa suostumusta ja on lääketieteellisesti perustelematon.

HO perusteli päätöstään Sosiaali- ja terveysministeriön yli neljä vuotta sitten asettaman työryhmän muistiossa esitetyillä ajatuksilla. Kuitenkaan HO ei päätöksessään tuonut esille sitä, että työryhmän päätökseen liittyi erityisesti lääketieteen juriidikkaan perehtyneen professorin eriävä mielipide. Lisäksi HO:n olisi pitänyt todeta päätöksessään edellä mainitun työryhmän yksimielinen näkemys, että vaikka maahamme (mahdollisesti) tulisikin laki,

joka sallii tuollaisen ympärileikkauksen, on pitkän aikavälin pyrkimyksenä rituaalisesta ympärileikkauksesta luopuminen.

Lähinnä huvittavana on pidettävä HO:n toteamusta, että ”ympärileikkaus edistää pojan yhteenkuuluvuutta yhteisönsä.” Tietoni mukaan sukuelimiä ei pidetä paljaana esillä näiden yhteisöjen tilaisuuksissa, joten yhteisöön kuuluminen määräytyy pojan – ja sittemmin miehen – muiden seikkojen kuin esinahkan työstämisen tai työstämättömyyden perusteella.

Olemme jännittävässä pattitilanteessa. Tekeekö Korkein oikeus päätöksen ennen kuin on olemassa lakia, joka tämän bruttaalin silpomisen sallii vai säätääkö Eduskunta ensin lain, joka on ristiriidassa Suomen muun lainsäädännön ja aikaisempien Eduskuntiemme hyväksymien kansainvälisten sopimusten kanssa?

Aikuisten miesten ympärileikkaus terveyttä edistämässä?

Helmikuussa 2007 julkaistiin arvostetussa lääketieteen lehdessä *Lancel’issa* raportit kahdesta Afrikassa toteutetusta tutkimuksesta, joissa aikaisemmin ympärileikkaamattomille miehille puolelle tehtiin ympärileikkaus ja toinen puoli jäi verrokeiksi. Alun perin tutkimukseen tuli yli 7 500 miestä alueilta, joissa ihmisen immuuniviruksen (HIV) aiheuttama sairaus on hyvin yleinen. Noin 4 000 miestä leikattiin

oitis ja loput jäivät odottamaan leikkausta kahden vuoden ajaksi. Leikkauksen jälkeen todettiin lieviä tai keskivaikeita ongelmia muutamalla prosentilla, vakavia seuraamuksia ei raportoitu.

Ympärileikatusta miehistä noin kaksi prosenttia tuli HIV-positiivisiksi kahden vuoden kuluessa, leikkaamattomista neljä prosenttia. Yksinkertaistaen voi siis todeta, että ”ympärileikkaamattomuudesta johtuva” nuoren miehen todennäköisyys saada HIV-infektio oli yksi prosentti vuodessa. Kahden vuoden ajalta seurantaraporttiin oli saatu tiedot vasta alle puolesta koko tutkittavien joukosta. Näyttää siltä, että ympärileikatut käyttivät vähemmän kondomia ja harrastivat enempi suojaamatonta seksiä kuin verrokki eli ympärileikkaus kannusti miehiä promiskuiteettiin. Tarkemmassa analyysissä leikkaus näytti toimivan odotetulla tavalla vain kouluttamattomilla miehillä – paremmin koulutetuilla miehillä eroa HIV-infektioitumisessa leikatun ja leikkaamattoman ryhmän välillä ei ollut.

Kuitenkin YK ja sen alaiset järjestöt WHO ja UNAIDS päättivät suositella suuren HIV-tautivauran alueella helpottamaan pääsyä ympärileikkaukseen. Ongelma on – ja tämä todetaan myös *Lancel’lehdessä* – että miesten siittimen esinahkan työstämisen jälkeen hänen seksuaalinen käyttäytymisensä voi muuttua. Suosituksen tieteellisenä pohjana käytetyistä julkaisuista löytyy tukea näkemykselle, että ympärileikatun miehen käytös on enempi riskejä suosiva eli promiskuiteetti lisää-

Jatkuu seuraavalle sivulle

Ympärileikkauksella tarkoitetaan miehen siittimen keinokeinoista muuntelua. Siinä poistetaan esinahka tai osa, joskus harvoin myös esinahan ja terskan välinen kapea ihopoimu, frenulum. Ympärileikkaus kuuluu pääasiassa kahteen maailmanuskontoon, islamiin ja juutalaisuuteen. Juutalaisessa kulttuurissa rituaalia kutsutaan nimellä Brit Milah.

Juutalaisuuden piirissä ympärileikkaus suoritetaan pojille useimmiten jo vauvaiässä, mutta monissa muslimimaissa (esim. Turkissa) leikkaus suoritetaan vasta pojan ollessa 7–10-vuotias. Joissakin afrikkalaisissa heimoissa tapa liittyy aikuistumisritteihin varhaisessa murrosiässä.

Ympärileikkaus on mahdollisesti vanha afrikkalaista perinnettä, josta se saattoi levitä muinaisen Egyptin vaikutuksesta.

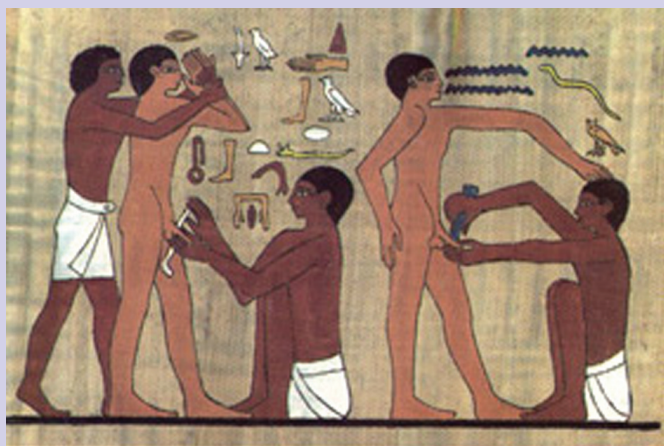
Ympärileikkausta muinaisessa Egyptissä 6. dynastian ajoilta. Reliiefi on löydetty Ankhmahorin haudasta (2345 e.a.) 1800-luvulla.

ta Lähi-itään.

Ympärileikkaus voidaan suorittaa myös terveydellisistä syistä, jos esinahka on liian ahdas. Esinahan ahtaumaa kutsutaan fimoosiksi.

Lähde: Nettitietosanakirja Wikipedia.org

M.O.



tyy. Naisen oikeus omaa seksuaalisuuttaan koskevissa asioissa on suuren tautisuuden alueilla jo ennestään heikko. Tällöin vähäisetkin muutokset puolison tai seksipalveluita ostavan asiakkaan tavoissa saattaa eliminoida mahdollisen ympäri-leikkauksesta saatavan terveyshyödyn.

Mitä opimme?

Kaksi asiaa voidaan kuitenkin nähdä kevään uutisista nousevan:

Miehen siittimen peittona oleva iho ei ole vain nahkaa, jolla ei ole toiminnallista merkitystä. Se on evoluutiossa kehittynyt ja täydellistynyt, herkkä elin, joka väärin käytettynä altistaa ihmisen ympäristöstä nouseville terveysvaaroille. Näinhän on käynyt monen muunkin ”kivikautisen” ominaisuutemme suhteen.

Lyhyiden ja hyvin rajallisissa aineistoissa toimivien tutkimusten perusteella annettavat ohjeet ja suositukset tulee rajata tiukasti vain samanlaisiin toimintaympäristöihin. Niiden vaikutuksia tulee seurata ja arvioida hyvin tiiviisti ja laajentaa seurannat koskemaan koko toimintaympäristöä ja kaikkia, joita on tämän toiminnan piirissä.

Pojan, lapsen ja miehen herkkää ja tärkeitä ominaisuuksia omaavaa esinahkaa ei tule silpoa minäkään yhteisön tai ryhmän perinnäistavan vuoksi. Jokaisella täysivaltaisella kansalaisella on kuitenkin oikeus omaa ruumistaan koskevaan päätöksentekoon. Hän saa vaikka leikkauttaa kikkelin-sä pois, jos ei muutoin kykene muuttamaan käytöstään sellaiseksi, josta ei ole hänen itsensä eikä muiden terveydelle vaaraa.

Mutta neulallakaan ei tule koskettaa yhteiskunnan erityisessä suojeluksessa olevia vauvoja ja lapsia. Yhteisö, mikä sellaista edellyttää ja yhteiskunta, mikä sellaisen sallii, elää jossakin muussa ajassa ja muunlaisessa todellisuudessa.

Esko Länsimies

Professori Esko Länsimies on arvostettu kliinisen fysiologian asiantuntija, joka on lukuisissa kirjoituksissaan ottanut kantaa myös poikien eläätieteelliseen ympäri-leikkaukseen. Kokoelma näistä artikkeleista on luettavissa hänen kotisivuillaan osoitteessa www.lansimies.net. Länsimies on työskennellyt viimeksi kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen professorina Kuopion yliopistossa, josta virasta hän jäi eläkkeelle vuonna 2004.

Teuvonneuvo

Säästä

Kuusikymmenluvun englannin kielen oppikirjoissa vitsailtiin briteille, kun he aina aloittivat keskustelun puhumalla säästä. Eipä vitsailla enää, kun sääat ovat mitä ovat. Säistä puhuvat niin kansanihmiset kuin valtaapitävätkin. Keskustellaan ilmastomuutoksesta.

Kaukaista historiaa

Maapallo on tosiasiaa ollut koko kehityksensä ajan ilmaston muutoksissa. Alkuräjähdyksen jälkeen tähän päivään tuntemassamme maailman-kaikkeudessa ovat mullistukset seuranneet toisiaan. Maapallo on muotoutunut lähes viiden miljardin vuoden aikana nykyiseksi eikä jää tällaiseksi vaan muotoutuu hiljalleen koko ajan tuhoutuakseen.

Mannerlaatat liikkuvat aiheuttaen maanjäristyksiä ja tsunamieitakin. Tulivuorten purkaukset ja auringon vaikutukset ovat myös ilmastoa muuttavia. Maapallon kehityksen aikajaksot ovat pitkiä. Niin pitkiä, että arki-ihmisen lyhyen matematiikan oppimäärän kokemusmaailma ei hevin niitä voi mieltää tai hahmottaa mitenkään. Samoin on tulevien ajanjaksojen pituudet.

Seuraavan jääkauden tuloon on tuhansia vuosia. Maapallolla olevien ihmisten tuhoutumiseen auringon kehityksen takia on vielä vähintään satoja miljoonia vuosia ja aurinkokunnan loppuun arviolta maapallon tähän astisen elämän ikä.

Ihminen esiasteineen on läpikäynyt monet ilmastomuutokset ja vaeltanut ympäristökatastrofien takia pitkin maapalloa. Paikallisen asumisen mahdollista vasta vakaammat ilmasto-olot sekä maanviljelyksen ja karjanhoidon keksiminen. Tuohon aikaan ihminen oli alistettu luonnonvoimille ja hän jumalallisti hallitsematonta palvoen milloin aurinkoa, merta, tuulta, metsää ja niin edelleen eri elinolosuhteiden luomana. Vasta tieteen lyhyt kehityshistoria on mahdollistanut irtautumisen jumalista.

Sama tiede teknologian kehityksen kanssa on sitten saanut aikaan myös ihmisen vieraantumisen luonnosta. Ihmiselle on tullut mahdolliseksi puutua maapallon normaaliin kehitykseen eikä paluuta mihinkään luonnonmukaisuuteen enää ole.

Lähihistoriaa

Ihmiskunnan tietoisuuteen maapallon rajallisuus ja ykseys tulivat median kautta vajaa neljäkymmentä vuotta sitten Rooman klubin *Kasvun rajat* -raportin

myötä. Tuolloin huoleksi asetettiin väestönkasvun aiheuttama ruoantuotannon riittävyys, teollisuustuotannon saastuttaminen ja uusiutumattomien luonnonvarojen riittämättömyys.

Vähättelijät kuittasivat uhat väittämällä, ettei maailma ole pieni ja teknologia ratkoo ongelmat. Ja vaikka ongelmia onkin niin markkinat ja markkinatalous selvittää asiat. Lisäksi vähän moralisoi- tiin, että olisi epäoikeudenmukaista, jos kolmannel- ta maailmalta estettäisiin pääsy hyvinvoinnin pii- riin.

YK:n piirissä kehkeytyi ajatus inhimillisen turval- lisuuden ja kestävä kehityksen turvaamiseksi. Rion sopimuksessa 1992 ja Kioton sopimukses- sa 1997 asetettiin paitsi turvaamaan kehitysmaiden oikeuksia köyhyyden poistamiseen myös päästö- rajoituksiin. Edellisellä vuosikymmenellä oli havaittu ohentunut otsonikerros eteläisellä pallonpuoliskol- la ja jo 1987 saatiin aikaan sopimus hiilivetyjen päästörajoituksista.

Onnistunut sopimus innosti Maailman ilmatietee- lisen järjestön ja YK:n ympäristöohjelman yhdistä- mään voimansa 1988 perustamalla hallitustenväli- sen ilmastopaneelin (IPCC), joka sitten tekikin il- mastoraportteja päätöksentekijöille mahdollistaen edellä mainitut YK-vetoiset sopimukset. Kerrankin tiedeyhteisön työ onnistuneesti saatiin poliittisten päätöksentekijöiden taustamateriaaliksi.

Viimeaikaiset tiedot muuten todentavat, että parissa kymmenessä vuodessa otsonikato on aisoissa. Joissain asiois- sa siis myönteinen kehi- tys on mahdollista.

Nykykeskustelusta

Meidät tavikset pitää ajantasalla media. Luo- tamme asiantuntijoihin ja luomme mielipiteitä asi- oista. Tiedemiesten teh- tävä on tutkia, poliitikko- jen tehtävä on päättää. Tiedämme myös etteivät poliitikkojen sopimuspa- perit sinällään mitään muuta, sillä on olemassa todella ne markkinat, joil- la on oma elämänsä.

Nyt puhutaan ilmastonmuutoksesta maapallon keskilämpötilan nousuna. Syyksi sanotaan kasvi- huoneilmiöön liittyvä hiilidioksidimäärän kasvu il- makehässä. Muita kasvihuonekaasuja ovat dityp- pioksidi ja metaani, mutta niistä ei puhuta.

Tosiasiassa parikymmentä kertaa hiilidioksidia voimakkaampi muutoksen aiheuttaja on metaani, jota muuten saataisiin ilmakehään runsaasti iki- roudan sulaessa. Pelkästään yhdysvaltalaisen li- hakarjantuotannon metaanipäästöjen loppuminen vaikuttaisi sikäläisen liikenteen hiilidioksidipäästö- jen verran ja vieläpä nopeasti, kahdeksassa vuo- dessa, kertoo FAO:n tutkimus. Tämä siis edellyt- täisi joko kaiken metaanin talteenottoa tai sitten li- hansyönnistä luopumista amerikoissa

Yhdysvalloissa on vahvaa ristivetoa koko ilmas- tomuutosasiaan, joten tuskin hampurilaiset on val- tio on mahdollinen.

Koko ilmastomuutoskeskustelun vähättelijöitä on tukenut rahallisesti suuryhtiö ExxonMobil. Myös kristillinen oikeisto ja älykkään suunnittelun kan- nattajat suhtautuvat skeptisesti todistamattomiin maailmanlopun ennustuksiin Yhdysvalloissa.

Paljonkohan ydinvoimayhtiöt ovat satsanneet hiilidioksidittoman vaihtoehtonsa puolesta? Suomes- sa ainakin ydinvoimamyönteisyys hetkessä kellahti puolueiden kannanotoissa ympäri. Kukaan kansa- lainen ei toki kyllä halua

uraanikaivosta lähetty- villeen. Tässä ilmenee koko keskustelun vaike- us yksinkertaisuudes- saan. Kun ilmastosta puhuttaessa kaikki vai- kuttaa kaikkeen, asia on todella globaali.

Pahimmat ilmaston- muutoksen seurausten uhkakuvat jo nykykou- lumme opetustehtävien mukaan vievät aina ta- lous- ja yhteiskuntara- kenteiden romahduk- seen ja sotiin. Jos nyky- nuoriso oppisi koulussa tämän, niin luulisi aina- kin keskustelun jatku- van.

Julkinen keskustelu ja mielipiteiden vaihto edesauttaa myös ratkai-





Kuva: Marketta Ollikainen

sujen löytämistä. Kun on kyse ihmisen toiminnasta, niin ihminen voi muuttaa myös käyttäytymistään. Toisaalta jos haluaa pitää elämäntyyliinsä ennallaan, niin voi vahvistaa asenteitaan niillä tiedoilla, jotka ennakkokäsityksiä tukevat. Tuolloin meno jatkuu ennallaan.

Tulevaisuudesta

On hyvä, että tosiasioita tuodaan julki, kuten ilmastomuutos. Kun ilmasto on tiedemiehillekin monimutkainen mallinnettava ja osatekijöiden yhteisvaikutusten ennakointi vaikeaa varsinkin pidemmillä ajanjaksoilla, niin käytännön arkielämän ohjeiden antaminen on sitten herrassaan. Monia kampanjoita on käynnissä, joihin taviksetkin voivat osallistua. Yksi sellainen on ”säästä-sammuta-kierrätä-kävele” hanke. Kaikki hyviä ja toteuttamiskelpoisia askareita.

Yksittäisen ihmisen vastuu kehittyneissä teollisuusyhteiskunnissa tulevaisuudesta on suurempi kuin ylikansoittuneissa kehitysvaltioissa. Siksi että isokenkäisen ekologinen jalanjälki on suurempi. Syntyvyyden säännöstely länsimaissa on tehokain tapa säästää maapalloa.

Kiinassa vuodesta 1978 harjoitettu yhden lapsen politiikka on hidastanut maailman suurimman valtion väestönkasvua. Tämä politiikka syntyi keskusjohtoisen valtion päätöksellä, jonka demokraattisuudesta voidaan kiistellä. Monissa muissa aasialaisissa väkirikkaissa maissa lapset ovat vanhempien sosiaaliturva, joten demokraattinen valistus on hidas tie.

Ylipäätään koko maapalloa koskevia asioita on vaikea demokratisoida varsinkin kun pelkästään kiinalaisia on yksin enemmän kuin EU:ssa, Yhdysvalloissa ja Japanissa ihmisiä yhteensä. Ihmisten lait ovat aina yhteismitattomia luonnonlakien kanssa. Markkinamekanismien sovittelu ilmastopäätösiin, niiden kauppatavaraksi tekoon, ei välttämät-

tä toimi luonnon hyväksi.

Jotenkin tuntuu siltä, että ne – siis me erityisesti – jotka maapallon luonnonvaroja ovat eniten kuluttaneet ja kuluttavat, tulevat myös kuluttamaan tulevaisuudessakin. Kuvitelma siitä, että kasvu on loputtomiin mahdollista, ei ole poistunut. Jo pelkkä luonnonvarojen oikeudenmukainen jakaminen vaatisi meitä luopumaan paljosta.

Välttämättömien tarpeiden ja markkinoitujen tarpeiden ero on todellisuudessa suuri. Kun ei halua, eikä hanki jotain lisää, niin se on jo säästämistä. Maapallolla on paljon aineettomia asioita, joista voi kehittää elämäntarkoituksen osasia. Ei ole aina pakko pitää meininkiä täysillä kuluttamalla ja tuhlaamalla muiden tulevaisuutta.

Teuvoneuvo

Sää on eri asia kuin ilmasto. Ilmasto on sään keskiarvoja ja siten ennustettavampaa. Ilmastomuutos koetaan vaikutustensa kautta. Muutos on jatkuvaa ja varmaa, mutta minkälaisena, kuinka laajana missäkin päin maapalloa ja ennen kaikkea kuinka monelle ja milloin.

Nämä asiat koskettavat tulevia sukupolvia. Voimmeko vaikuttaa jotenkin ilmastoon vakaannuttavasti? Voimmeko edes käsittää, että nykyiset tekomme saattavat vaikuttaa vasta sukupolvien perästä? Opimmeko aina vain kantapään kautta?

Sää on edelleen hyvä aloituspuheenaihe vieraan kanssa. Äkkiä siitä pääsee loikkaamaan mihin aiheeseen vain, vaikka filosofoimaan ilmastomuutoksesta. Ja kun aikansa juttelee ventovieraan kanssa, niin hänestä voi saada vaikka hyvänpäivän tutun säällä kuin säällä.

teutori

Työläisten juhlaa

”Ja kurjuuttansa pitkää laahaamalla käy kadun juhliin laumat alhaison”, kirjoitti **Charles Baudelaire** (1821 – 1867), joka ei katsonut kovin hyvällä silmällä henkisessä ja aineellisessa ankeudessa eläviä työläisiä, aikansa alinta yhteiskuntaluokkaa. Olsivatko postporvarillisen ajan työläiset, jotka esiintyivät toisilla nimillä eivätkä iltaisin laahaudu kaduille, vaan tyytyvät teeveen katseluun kotonaan, miellyttäneet enemmän *Pahan kukkien* runoilijaa?

Tällaista tulin ajatelleeksi, kun katsoin kansan rakastamalta teeveen public service -kanavalta passansyöntikilpailua parhaaseen katseluaikaan.

Kristillisistä perinteistään vähitellen vapautuvissa läntisissä maissa keksitty demokratia, jota kevytversiona viedään myös kehittyviin maihin, on jo parin vuosisadan ajan pyrkinyt osoittamaan, että työläinen on tosin yksinkertainen, mutta henkisiltä rakenteiltaan terve tai ainakin vähemmän degeneroitunut kuin sivistynyt, lukenut ja rikas yläluokka. Ja todistettavasti ovat kansan hovit, kansankulttuuri, jos niin halutaan sanoa, kaikkina aikoina olleet mutkattoman luonnollisia.

Kuuluisassa, nimettömäksi jääneen pariisilaisen porvarin (oletettavasti kirkonmiehen) päiväkirjassa satavuotisen sodan ajoilta (*Journal d'un Bourgeois de Paris à la fin de la guerre de Cent Ans*) on kuvaus kansalle järjestetystä ajanvietteestä Saint-Honoré-kadun varrella sijaitsevassa puistossa kadun nimikkopyhimykselle omistettuna juhlapäivänä. Neljälle sokealle oli annettu karttu käteen, ja se heistä, joka onnistui mätkimään heidän jalkoihinsa vilistämään tuodun porsaan kuoliaaksi, sai sen syödäkseen. Näytelmän lopuksi olivat kaikki neljä sokeaa hyvin huonossa kunnossa annettuun toisilleen, luullen lyövänsä porsasta, sellaisia hutaissuja, että ne olisivat paremmilla aseilla olleet heille kaikille kuolemaksi. Edellisenä arkipäivänä, lauantaina, oli sokeita seipäineen kuljetettu juhlan järjestäjien toimesta suuressa saattueessa musiikin ja tamburiinien paukkeen säestyksellä Pariisin halki kuin Linnanmäen vedenneitoja Helsingissä.

Seuraavana sunnuntaina, kahden pyhimyksen päivänä, joidenkin seurakunnan aktiivisten jäsenten ehdotuksesta järjestettiin uudenlainen huvitus. Juhlapaikalle pystytettiin kuuden sylen pituinen pyl-

väs, jonka päähän kiinnitettyyn koriin oli pantu paisettu hanhi ja kuusi keitettyä kanaa. Juhlan järjestäneet seurakuntalaiset sivelivät pylvään rasvalla ja huusivat sen jälkeen juhlayleisölle, että hanhen ja kanat saisi omakseen se, joka onnistuisi tuomaan korin alas. Kukaan ei yrityksessä onnistunut, mutta illalla annettiin hanhi nuorelle rengille, joka oli kiivennyt korkeammalle kuin muut. (Kanoja ei rengille annettu.)

Tavallista kansaa työläisten, renkien ja piikojen tasolta on ennen kahta viimeksi kulunutta vuosisataa taiteessa kuvannut flaamilainen **Peter**

Brueghel vanhempi (n. 1530 – 1600). Hänen *Maalaistansseissaan* (Puulle maalattu öljyväri-työ. Wienin Taidehistoriallinen Museo) koikkelehtivat (kukin omalla tyyllillään) maalaiset, työläiset. ”Talonpoikais” Brueghelin tekemässä ajan kuvassa tanssii se ihmislaji ja luokka, johon **Lenin** ei luotta-



nut, jolle **Bush** yrittää Irakissa tarjota demokratiaa ja jota tänä kesänä viedään sellunhajuisesta Oulusta suorilla lennoilla lomamatkoille Thaimaahan.

Brueghelin tanssijoiden Eurooppa on vasta aavistuksen verran vapautumassa taikauskosta ja ruudin avulla pääsemässä voitolle kehittyvien maiden terrorista. Sivistyneitä tapoja on siellä täällä syntymässä, yliopistoissa aletaan lueskella muutakin kuin teologiaa, **François Villon** on kirjoittanut runoja, Amerikkaa ollaan valloittamassa ihmis- syöjäintiaaneilta. Lukutaidottomat tanssijat eivät tästä eivätkä kyläänsä kaukaisemmista asioista ylipäänsä mitään tiedä. Miehet nostelevat polviaan muodissa olevat munakukkarot nivusille sidottuna, lusikka hatussa ja vyössä kyynärän pituinen puukko, joka on tarkoitettu johonkin muuhun kuin perunankuorintaan. Taustalla talojen takana kohoaa kirkko, jonka torni ikkunoineen näkyy ja näkee kaikialle ja toimii ihmisten mielissä kuin valvontakamera.

Tanssivan joukon, joka ei vielä haaveile kansalaispalkasta, ulkonäkö olisi ehkä jossain Suomessa esteenä Eduskuntaan valitsemiselle, mutta maku ja mieltymykset sopisivat hyvin myös tämän päivän työläisille.

Pentti Niskanen

Paavi ja ehkäisy

Roomalaiskatolisen kirkon paavi Paavali VI allekirjoitti ensyklikan *Humanae Vitae* 25.7.1968. Siinä katolinen kirkko naulasi kielteisen suhtautumisensa perhesuunnitteluun. Johannes Paavali I:n mystinen kuolema vain kuukausi nimittämisen jälkeen 1978 esti uudistuksen tuulet. Vasta seuraajan, Johannes Paavali II:n kuoleman jälkeen aloitettiin mafia-oikeudenkäynti Vatikaanin Banco Ambrosianon talousrikoksista.

Roomalaiskatolisen kirkon ensimmäinen ekuumeeninen konsiili kokoontui Roomassa 1870. Päätöksen kutsumisesta teki paavi **Pius IX**. Tärkein päätettävä asia oli paavin erehtymättömyyden tunnustaminen. Yli tuhannesta osallistujasta vain 451 piispaa äänesti päätöksen hyväksymisen puolesta – eri mieltä olleista vain kaksi oli paikalla – loput eli enemmistö kokouksen osallistujista oli poistunut kokoussalista ennen päätöstä.

Samanlainen epädemokraattinen ja suorastaan häikäilemätön tapa tehdä pienessä sisäpiirissä päätöksiä, jotka koskevat satojen miljoonien ihmisten elämää, jatkui myös 1900-luvulla. Tämä päätös koski katolisen kirkon suhtautumista syntyvyyden säännöstelyyn ja tällä päätöksellä on ollut suunnattoman suuret vaikutukset kaikkiin planeettamme ihmisiin. Siksi on syytä tietää, miten tuohon tuhoisaan kielteiseen päätökseen päädyttiin. Seuraavassa esittämäni perustuu pääosin englantilaisen journalistin **David Yallop**in vuonna 1984 julkaisemaan kirjaan *In God's Name*.

Paavi **Johannes XXIII** (**Johnny Walker** -kutsumanimellä tunnettu) sai pian paaviksi tultuaan oivalluksen kutsua kokoon toinen Vatikaanin konsiili. Lokakuun 11. päivänä 1962 Roomaan kokoontui 2 381 piispaa juhlallisiin avajaisiin. Tarkoituksena oli uudistaa kirkkoa niin, että se kykenisi vastaamaan 20. vuosisadan haasteisiin. Paavi Johannes halusi uudistaa kirkkoa, sillä esimerkiksi kolmannessa maailmassa ”kirkot olivat täynnä, mutta vatsat olivat tyhjiä.”

Kirkon kanta perhesuunnitteluun

Toinen vuosisadan kysymyksistä oli ”Mikä on kirkon asenne keinotekoiseen syntyvyyden säännöstelyyn?” Tämän teeman valmistelua varten Johannes nimitti laajan perhekysymyksiä pohtivan komission vuonna 1962. Paavi Johannes XXIII kuoli vain muutama kuukausi Vatikaanin konsiilin alkamisen jälkeen. Uudeksi paaviksi valitti **Paavali VI** laajan-

si edeltäjänsä nimittämää neuvottelukuntaa niin, että siinä oli lopulta 68 miestä. Lisäksi hän nimitti korkeista prelaateista (siis miehistä) koostuvan 20 hengen ryhmän, jonka tehtävä oli valvoa komission toimintaa. Tämän ”valvontakomission” johtaja oli mielipiteiltään hyvin vanhoillinen kardinaali **Ottaviani**.

Sadat miljoonat katoliset ympäri maailmaa odottivat muutosta kirkon asenteessa. Monet avioparit käyttivät elämänsä arjessa raskauden ehkäisyä. Uuden mahdollisuuden tarjosivat hormoneita sisältävät ehkäisytabletit.

Komission jäsenet ja sen valvojat katsoivat kuitenkin oleellisemmaksi väitellä ensimmäisen Moosoksen kirjan 38. luvun jakeista 7 – 10 (miten Onan laski siemenensä maahan ja Herra antoi hänen kuolla). Komission työ jatkui ja jatkui.

Kun komissio oli keskustellut ja pohtinut asiaa kolme vuotta, antoi Paavali VI lokakuussa 1965 laajan haastattelun. Siinä hän totesi majesteettisesti ilmaisten omia ajatuksiaan Me-muodossa: ”Emme voi enää vaieta ehkäisyä koskevissa asioissa. Kirkon ei ole satojen vuosien aikana tarvinnut ottaa kantaa tällaisiin asioihin. Nämä ovat kiusallisen hankalia ja vieraita kirkon miehille. Lausuntoja ja tutkimuksia on vaikka kuinka paljon komission käytössä, mutta meidän on kuitenkin lopulta tehtävä päätös – täysin yksin. Meidän on sanottava jotain, mutta mitä? Jumalan on yksinkertaisesti pakko antaa meille tieto.”

Selibaatissa elävän paavin odotellessa jumalalta valaistusta sukupuolten välisestä kanssakäymisestä hänen komissionsa ponnisteli edelleen. Neljä vuotta asettamisensa jälkeen huhtikuussa 1966 komissio oli saanut valmiiksi keräämänsä laajan aineiston käsittelyn ja aloitti suositusten laatimisen.

Neljä komission 68 jäsenestä ilmoitti kaikissa olosuhteissa puolustavansa keinotekoisesta syntyvyyden säännöstelyn täyskieltoa. He kertoivat myös, ettei heillä ollut luonnon lakeihin, Raamattuun tai jumalalliseen ilmoitukseen perustuvaa syytä mieli-

Syksyllä 1978 paaviksi
valittu Johannes
Paavali I ajoi piispana
ollessaan
suvaitsevaisempaa
suhtautumista
perhesuunnitteluun.
Hän kuitenkin kuoli
epäselvissä
olosuhteissa vain
kuukausi paaviksi
tulonsa jälkeen.



piteelleen. Perusteluksi he esittivät vuosien aikana ilmaistut paavilliset käsitykset asiasta! Tosin jo vuonna 1951 paavi **Pius XII** oli hyväksynyt "Vatikaaniruletin" eli yhdyntöjen ajoittamisen naisen kuukautiskierron "varmoin päiviin".

Komissio jätti kesällä 1966 valvontakomissiolle raporttinsa. Edellä mainittua neljää lukuunottamatta muut komission jäsenet ehdottivat, että "katolisen kirkon oli mahdollista ja toivottavaa muuttaa kantaansa syntyvyyden säännöstelystä".

Komission työtä valvova ryhmä toimi sekasor-toisesti: kuusi pappismiestä ei ottanut kantaa, kahdeksan äänesti raportin hyväksymisen puolesta ja kuusi vastusti sitä. Joka tapauksessa paavi sai sekä varsinaiselta komissiolta että itse nimittämäl-tään valvontaryhmältä ehdotuksen muuttaa kirkon kantaa myönteiseksi syntyvyyden säännöstelylle.

Raportti aiheutti katolisen kirkon hallintoviras-tossa valtavan reaktion. Osa kuurian jäsenistä oli innoissaan, toisille tämä oli esimerkki toisen Vati-kaanin konsiilin aiheuttamasta pahuudesta. Kriiti-koiden johtajana oli jo mainittu kardinaali Ottavia-ni – paitsi Vatikaanin mahtavin mies paavin jäl-keen myös mies, joka ei aikuisena koskaan elä-nyt Vatikaanin ulkopuolella. Ottaviani pyysi alkuperäistä mietintöä vastaan äänestänyttä neljää pappismiestä laajentamaan lausuntoaan erityisek-si raportiksi. Nämä neljä olivat jesuiitat **Marcellino Alba** ja **John Ford**, fransiskaani **Emengildo Lio** ja Kaikkein Pyhimmän Lunastajan veljeskun-nan jäsen **Jan Visser**. Näiden todelliselle elämäl-le vieraiden neljän munkin ja yhden kardinaalin jääräpäisyys aiheutti ehkä suurimman vahingon, mikä ihmiskuntaa on kohdannut toisen maailma-

sodan jälkeen.

Siitä alkaen, kun Paavali VI:lle luovutettiin syk-syllä 1966 komission ehkäisymyönteinen mietintö ja neljän taantumuksellisesti ajattelevan raportti, aina kevääseen 1969 asti paavia painostettiin asi-assa. Ehkäisylle myönteiset komission jäsenet hajautuivat kauas ympäri laajaa katolista kirkkoa, mutta Vatikaanin vanhan kaartin taantumukselliset kardinaalit **Cicognani**, **Browne**, **Parente** ja **Samore** tapasivat "sattumalta" päivittäin paavin.

Pitkään epäroityään paavi ilmoitti tekevänsä pää-töksen täysin yksin. Sitä varten hän vetäytyi palat-siinsa Castel Gandolfoon. Omaa päätöstään var-ten paavi pyysi vielä lausuntoja arvostamiltaan kir-kon johtajilta. Yksi näistä oli Venetsian piispa **Albi-no Luciani**, josta sittemmin tuli Paavali VI:n seu-raaja noin kuukauden ajaksi.

Lucianin raportin tärkein viesti oli, että roomalais-katolisen kirkon tulisi hyväksyä professori **Pincu-sin** kehittämän munasolun irtoamisen ehkäisevän hormonipillerin käyttö. Luciani opasti keväällä 1968 omia pappejaan ripissä ja muussa seurakuntatyös-sä seuraamaan kolmea ohjetta, kunnes paavi an-taisi lopullisen sanansa asiassa:

1) Suurin osa aviopareista ei koe tekevänsä syn-tiä käyttäessään keinotekoisia ehkäisyä. Ei ole syytä aiheuttaa levottomuutta heidän keskuudessaan.

2) Katuvaiselle ja pelästyneelle onanistille on so-veliasta osoittaa papillisen kohtuullisuuden rajoissa kannustavaa ystävällisyyttä.

3) Rukoilkaamme, että Herra antaa paaville apua tämän kysymyksen ratkaisemisessa. Kirkko on tus-kin koskaan joutunut ratkaisemaan näin vaikeaa ongelmaan niin seuraamuksiltaan kuin siihen koh-

Jehovan todistajien asepalveluslaki uudessa harkinnassa

Puolustusministeriö asetti 14. maaliskuuta toimikunnan, jonka tehtävänä on selvittää Jehovan todistajien vapauttamista asevelvollisuudesta koskevan lain tarpeellisuutta ja suhdetta nykyisen perustuslain säädöksiin. Toimikunnan on määrä antaa asiasta esitys hallitukselle 30. marraskuuta mennessä.

Jehovan todistajat vapautettiin asevelvollisuudesta vuonna 1985 hyväksytyillä erityislailla. Laki säädettiin perustuslain säätämisyksessä niin

sanottuna poikkeuslakina, koska sen nähtiin rikkovan yhdenvertaisuusperiaatteita. Lain erityislaatuisuuteen on tämän jälkeen viitattu useaan kertaan muun muassa asevelvollisuus- ja siviilipalveluslakeja uudistettaessa, mutta toistaiseksi lakia ei ole muutettu kuin kerran lakiteknisellä korjauksella.

Jehovan todistajat perustelevat ehdotonta passifismiaan sillä, että Raamatussa kehoitetaan takomaan miekat auroiksi ja keihään kirveiksi. He eivät hyväksy myöskään siviilipalvelusta, koska katsovat sen olevan osa nykyistä asevelvollisuusjärjestelmää.

Jehovan todistajat luokittelevat asepalvelukseen osallistumisen sellaiseksi synniksi, joka katumattomana tekona tai harkittuna käytöksenä johtaa erottamiseen yhteisöstä. Muita vastaavia syntejä ovat muun muassa äänestäminen poliittisissa vaaleissa, joulun ja pääsiäisen tai muun kristillisen juhlapäivän vietto sekä Suomen lipun tervehtiminen ja kansallislaulun laulaminen.

M.O.

Jehovan todistajien konventtisali Varkaudessa.



Kuva: Veljesuuri.org

Iloinen pakanaristeily

Yhteistyössä Raision Vapaa-ajattelijoiden ja KSL:n kanssa järjestetään Aina-laivalla risteily Karhuluotoon lauantaina 16.6.2007. Ohjelmassa on keskustelua mm. vapaa-ajattelun tilanteesta Suomessa, uskonottomien oikeuksista ja millä tavalla asioihin voi vaikuttaa. Luvassa on myös laulua, soittoa ja hauskanpitoa.

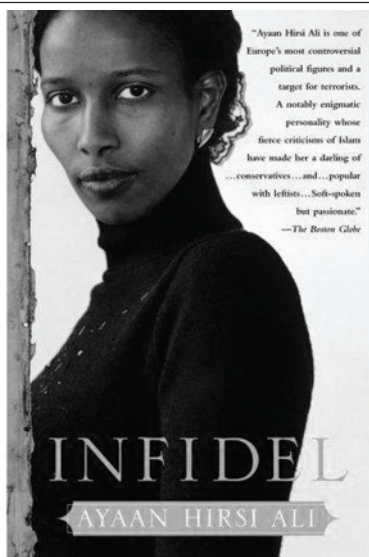
Lähtö on Raision venesatamasta Hahdeniemestä klo. 9.00 ja takaisin tulemmme iltakuudelta. Toivomme, että osallistujat tulisivat laiturille noin varttia ennen lähtöä.

25 ensin ilmoittautunutta mahtuu mukaan. Hinta on Raision ja Turun yhdistysten jäseniltä 12 e/hlö, muilta peritään 20 e/hlö. Siihen sisältyy yksi ateria, kahdet kahvit ja Karhuluodossa on mahdollisuus saunomiseen.

Ilmoittautumiset Pentti Levoselle 1.6. mennessä, puh. 0500 774 024

Iloisiin tapaamisiin!

*Turun Vapaa-ajattelijat ry.
Johtokunta*



Epäilijän omakuva

Ayaan Hirsi Ali: Infidel
Free Press 2007

Ayaan Hirsi Alin helmikuussa englanniksi ilmestynyt omaelämäkerta *Infidel* on erittäin ajankohtainen ja tärkeä teos. Tekijä kuvaa henkisen tiensä somalialaisesta islamista ateistiksi erittäin koskettavalla tavalla. *Infidel* täydentää hienolla tavalla Hirsi Alin suomeksikin ilmestynyttä esseekokoelmaa *Neitsythäkki* (Otava 2005).

Eräänä marraskuisena aamuna 2004 hollantilainen elokuvaohjaaja **Theo van Gogh** heräsi tavalliseen tapaan ja lähti polkupyörällä työpaikalleen amsterdamilaiseen elokuvayhtiöön. Matka katkesi yllättäen, kun muslimifundamentalisti **Muhammed Bouyeri** ampui van Goghia useita kertoja. Eokuvaohjaaja aneli: "Voisimmeko jutella tästä?" Murhaaja ei välittänyt vaan ampui vielä neljä laukausta. Sen jälkeen hän otti esiin teurastajanveitsen ja sahasi van Goghin kurkun auki. Toisella veitsellä hän naulitsi viisisivuisen kirjeen elokuvaohjaajan rintaan. Kirje oli osoitettu Ayaan Hirsi Alille.

Näin rajusti alkaa Hirsi Alin kertomus elämästään. Kaksi kuukautta ennen van Goghin murhaa he olivat tehneet lyhytelokuvan *Submission Part 1*, jonka Hirsi Ali oli käsikirjoittanut. Bouyerin kirje sisälsi tappouhkauksen. Elokuvasa Hirsi Ali ja van Gogh olivat kyseenalaistaneet islamiin sisältyvän naisen alistamisen. Tämä oli joillekin uskossaan autuaille islamisteille hieman liikaa.

Verisukulaisuus ja perinnäistavat

Todella mielenkiintoinen on pikku Ayaanin lapsuus. Tekijä esittelee länsimaisille lukijoille ikivanhoja somalialaisia tapoja, muun muassa verisukulaisuuteen perustuvan klaanijärjestelmän. Se, mihin klaaniin kuuluu, määrää ratkaisevalla tavalla avunantovelvollisuuden. Siksi lasten pitää pahan päivän varalta

osata ulkoa sukuhistoriansa mahdollisimman pitkälle menneisyyteen.

Hirsi Ali sai oppinsa ankaralta isoäidiltään. Vanhus opetti tekijälle ja hänen sisarelleen **Haweyale** esimerkiksi sen, että "yksinäinen nainen on kuin pala lampaanrasvaa auringossa. Kaikenlaista tulee ja syö tätä rasvaa. Ennen kuin huomaattekaan, muurahaiset ja hyönteiset ryömivät sen päällä, kunnes siitä ei ole jäljellä muuta kuin rasvainen tahra" (s. 9).

Vanhakantaisessa somalialaisessa kulttuurissa naisen täytyy oppia huolehtimaan itsestään. Jos Allahin rukoileminen ei auta siinä vaiheessa, kun mies yrittää raiskata hänet, täytyy turvautua isoäidin opettamaan liikkeeseen nimeltä *Qworegoys*. Todettakoon tässä vain se, että liike tekee taa-tusti raiskaajalle kipeää!

Tällaiseen aavikon viisauteen sisältyy runsaasti rohkeutta ja perinnäistapoja, jotka nykyajan vuosisakausia kestäneen sodan ja epäjärjestyksen runtelemassa Somaliassa varmasti ovat vähitellen katoamassa. Hirsi Ali kertoo, miten diktaattori **Siad Barrén** kaapattua vallan vanha klaanijärjestelmä sukuineen hävitettiin väkisin ja väestö yhdistettiin somalian "kansaksi".

Kirjailijan länsimaissa opiskellut isä vastusti Siad Barrén marxistidiktatuuria ja oli vankilassa Ayaanin ollessa pieni. Pikkuutyöllä oli tapana kuvitella isänsä noina aikoina.

Hirsi Alin isä onnistui kuitenkin pakenemaan vankilasta Saudi-Arabiaan, jonne muu perhe seurasi häntä myöhemmin. Tekijä havaitsi tuolloin, miten naisen asema tässä islamistisessa valtiossa on selvästi miestä alempi. Jo Somaliassa tästä oli merkkejä, erityisesti julma tapa, jossa tytön

sukuelimet silvotaan – oikeastaan leikataan kokonaan pois – ja jäljelle jäänyt haava ommellaan umpeen siten, että vain pieni aukko jää virtsaamista ja kuukautisverta varten. Kirjaan sisältyvät kuvaukset näistä kauheuksista eivät jätä mitään epäselväksi – kyseessä on mitä räikein ihmisoikeusrikos ja brutaali tapa, jota ei voi puolustella mitenkään.

Samoin perinteiseen islamiin sisältyvä muiden uskontojen ja kansojen ylimielinen halveksiminen osoittaa, että sitä on todella vaikea sovittaa liberaaleihin eurooppalaisiin arvoihin ilman samankaltaista maallistumista, mikä kristinuskossa on tapahtunut.

Kouluaika

Vuonna 1980 perhe lensi maanpakoon Nairobiin, Keniaan. Ayaanin syvästi islaminuskoinen äiti ei tästä pitänyt, koska kenialaiset olivat hänen mielestään hädin tuskin ihmisiä, koska olivat epäuskoisia kuten etiopialaiset ja vieläpä erinäköisiä kuin somalit. Äiti suorastaan halveksi näitä ”epäihmisiä”. Hän käytti näistä muun muassa termiä *abid*, joka merkitsee orjaa. Ja vanhan isoäidin mielestä kenialaiset suorastaan löyhkäsivät. Saudi-Arabiasa perhettä oli kuitenkin kohdeltu samoin paikallisten toimesta, joten minkäänlaista humaania empatiaa ei kova kohtelu näille musliminaisille näytetty opettaneen.

Kristityssä Keniassa Ayaan pääsi joka tapauksessa länsimaiseen oppiin ja englanninkielen myötä hän kykeni syventymään koulunsa kirjaston antiimiin. Tekijä kertoo muistavansa erityisesti **Grimmin** veljesten ja **H.C. Andersenin** sadut, sekä hieman myöhemmältä ajalta muun muassa **Enid Blytonin Viisikko-** ja **Salaisuus-**kirjat. Viimeksi mainituissa teoksissa tytöt ja pojat olivat vapaita ja tasa-arvoisia, ja niissä esiintyi luottamusta sekä ystävyyttä, mikä hieman hämmensi isoäidin karmiviin, vaaraa ja epäilystä tulviin klaanitarinoinhin totuttua Ayaania. Länsimaisen vapaa-ajattelun siemenet tulivat kuitenkin väistämättä kylvetyksi hedelmälliseen maaperään. Naisilla oli mahdollisuus valita.

Kuukautistensa alettua ja erinäisen tyttömaisen kujeilun vuoksi Ayaan ja Haweya-sisar lopettivat äitinsä määräämänä siihen asti käymänsä koraanikoulun. Tilalle äiti palkkasi kiertävän, ankaran ja vanhakantaisen opettajan opettamaan tytöille Ko-

raania joka lauantai. Tähän sisältyi runsaasti helvetillä pelottelua ynnä muuta mukavaa.

Kun Ayaan täytti 16, uusi opettaja sisar **Aziza** saapui kouluun antamaan islamilaista oppia. Uskonto oli pakollinen aine muslimitytöille ja sen myötä ajatukset vapaudesta painuivat vähitellen taustalle. Sisar Aziza ei silti ollut aivan yhtä vanhoillinen kuin äidin palkkaama kiertävä opettaja, mutta kyllä hänenkin oppinsa varsin fundamentalistista oli. Vähitellen Ayaan kääntyi muslimiksi. Pikkusisko Haweya ei Ayaanin uudesta mustasta kaavusta pitänyt, vaan kutsui sitä teltaksi. Hirsi Alin sisaren myöhempi kohtalo on varsin surullinen, mutta en halua paljastaa liikaa, vaan kehotan lukemaan kirjan.

Tekijän kuvaus kouluajoistaan on hyvin mielenkiintoinen ja osoittaa selkeästi, että islamilainen oppi on syvässä ristiriidassa länsimaissa tapahtuneen naisen emansipaation kanssa.

Kirjaan sisältyvä Somalian tapahtumien esittely on myös suomalaiselle lukijalle erityisesti mieleen, koska maasta on tullut runsaasti pakolaisia tänne. *Infidelin* luettuaan ymmärtää, millaisista oloista nämä ihmiset ovat joutuneet pakenemaan. Maa oli vuonna 1990 täyden kaaoksen vallassa ja sattuu olemaan tätä kirjoittaessanikin.

Pakkoavioliitto ja pako

Islamilaiseen tapaan Ayaanin isä ilmoitti eräänä perjantai-iltapäivänä vuonna 1992, että oli löytänyt hyvän aviomiehen tyttärelleen. Tytön mielipidettä ei kysytty. Länsimaisista kirjoista omaksuttu naisen vapaus valita ei sittenkään ollut totta islamilaisessa arjessa.

Ayaan oli tosin aiemmin mennyt salaa – epävirallisesti – naimisiin serkkunsa kanssa ja menettänyt neitsyytensä varsin ikävällä tavalla. Ei siis ihme, että hän katui ratkaisuaan ja serkkupoikakin katosi pian omille teilleen, Venäjälle.

Huvittava yksityiskohta on se, että eräänä aamuna Ayaan sai englanninkielisen kirjeen *suomalaisnaiselta*, joka oli rakastunut kyseiseen serkkuun Suomessa! Nainen kyseli, oliko Ayaan todella miehen serkku, kuten tämä oli väittänyt naisen nähtyä valokuvan Ayaanista ja miehestä. Nainen halusi mennä serkun kanssa naimisiin. Tekijä kertoo, että tämä kirje oli kuin lahja – hän kun oli jo melkein unohtanut koko miehen!

Isän valitsema aviomies ei myöskään ollut Ayaan-

nille mieleen. Miekkonen ei vaikuttanut kovin älykkäältä eikä tuntenut vanhoja somalialaisia tarinoita. Pahinta oli, että mies ei tunnustanut tietämättömyyttään eikä lukeneisuuden puutettaan. Lisäksi hän valitteli, että nykyisessä asuinmaassaan Kanadassa somalinaiset olivat käytännössä huoria, joivat alkoholia, kävivät diskoissa, eivät peittäneet itseään ja makasivat miesten kanssa. Mies halusi siveän muslimitytön lastensa äidiksi.

Suurenmoisen **Hirsi Maganin** tytär oli tähän taroitukseen omiaan. Sääli vain, että Ayaanin, hänen sisarensa ja veljensä mielestä mies oli idiootti. Isä oli kuitenkin päätöksensä tehnyt. Tästä huolimatta tytär osoitti jälleen kerran kykynsä toisinajatteluun ja itsenäiseen päätöksentekoon. Nämä ominaisuudet luonnehtivatkin Ayaan Hirsi Alia mainiositi. Hän nimittäin uskaltaa olla eri mieltä ja heittää haasteita.

Tässä ei ole mahdollista mennä tekijän paon yksityiskohtiin, mutta lyhyesti sanoen hän livahti uudelta aviomieheltään Frankfurtin, Düsseldorfin ja Bonnin kautta Hollantiin ja sai siellä pakolaisstatuksen. Kuten tunnettua, Hirsi Ali päätyi lopulta aina Hollannin parlamenttiin asti, kiistellyksi kansanedustajaksi.

Vapauden tuulet vievät vankeuteen

Hirsi Ali joutui Hollannissa myöhemmin vaikeuksiin, koska turvapaikkaa anoessaan antoi vääriä tietoja. Hän korostaa omaelämäkerrassaan toistuvasti, että harhautus oli viranomaisten ja hänen puoluevereidensa tiedossa jo kauan ennen kun siitä äkkiä erään TV-dokumentin jälkeen nousi kuhu. Nykyään tekijä asuukin Yhdysvalloissa.

Hollantiin asetuttuaan Hirsi Ali omaksui nopeasti länsimaiset tavat ja opiskeli maan kielen. Hän hämmästytti poliittista historiaa luettuaan, miten erilainen tämä uusi maailma oli. Kaikki oli täällä paremmin, vaikka lapsena hänelle oli nimenomaan kerrottu, että uskottomien parissa vallitsi epäjärjestys, rappio ja synty.

Tekijän kuvaus opiskelunsa alkuvaiheista Leidenin yliopistossa on suoranaista vapaan hengen ilotulitusta. Sitä on kerrassaan riemukasta lukea. Tästä liberaalin, moniarvoisen länsimaisen demokratian ylistämisestä on kulttuurirelativismi kaukana. Aiemmin kylvetyt epäilyn siemenet johtivat tekijän nopeasti täydelliseen ateismiin ja älylliseen rehellisyyteen islamin räikeiden epäkohtien myöntämisessä.

Hirsi Ali joutui kuitenkin uusien näkemystensä

vuoksi nopeasti vaikeuksiin. Hänen kärkevät juliset kannanottonsa maahanmuuttajien tavoista, muun muassa tyttöjen sukuelinten silpomisesta ja kunniamurhista, eivät miellyttäneet maahan asettuneita vanhakantaisia islamisteja. Hirsi Alin rohkea vapaa-ajattelu ja länsimaissa itsestään selvyytenä pidetyn sananvapauden käyttäminen aiheuttivat sen, että hänelle piti varsin pian asettaa henkivartijat.

Alussa mainitun *Submission Part 1* -lyhytelokuvan TV-esityksen ja Theo van Goghin murhan jälkeen käsikirjoittaja-kansanedustaja Hirsi Alin elämä oli yhtä pakoa. Hänet piti viedä aina Yhdysvaltoihin saakka, jotta muslimifundamentalistit eivät pääsisivät häneen käsiksi. Tekijä koki olevansa kuin vanki.

Yhdysvaltoihin Hirsi Ali siis myöhemmin päätyi asumaan, osittain pakosta, valehdeltuaan turvapaikan haun yhteydessä, mutta viime kädessä kuitenkin omasta halustaan. Juuri Yhdysvalloissa Hirsi Ali on *Infidelin* kirjoittanut ja julkaissut.

Hirsi Alin omaelämäkerta on erittäin tärkeä valistushenkinen teos ja sitä voi lämpimästi suositella varsinkin niille, jotka ovat kiinnostuneita Somali- an kulttuurista ja tilanteesta, ihmisoikeuksista, feminismistä, maahanmuutosta, muhamettalaisuudesta ja ylipäätään islamilaisesta arjesta. Erityisesti toivoisin, että Hirsi Alin esiin nostamat lukuisat maahanmuuton epäkohdat otettaisiin meillä Suomessakin avoimeen keskusteluun, jottei täällä ajauttaisi samanlaiseen ikävään kehitykseen kuin Hollannissa. Poliittinen korrektius ja kulttuurirelativismi eivät saa estää islamin elintärkeää maallistumista.

Juuri islamin maallistuminen on sen vaikutuspiiristä tulevan maahanmuuton ja muhamettilaisten korkean syntyvyyden vuoksi ainoa realistinen vaihtoehto kyseisen totalitaristisen uskomusjärjestelmän ja vapaamielisen länsimaisen kulttuurin syvien ristiriitojen ratkaisemiseksi. Kyse on ennen kaikkea Euroopan, sen tieteen, taiteen ja moniarvoisen yhteiskuntamallin tulevaisuudesta. Näitä puolustamaan tarvitaan näköjään älykkyydessään, rohkeudessaan ja esimerkillisyydessään vertaansa vailla oleva kaunis somalinainen. Niin muuttuu maailma, Eskoni, mutta missä menee hallitun muutoksen raja?

Jussi K. Niemelä

Kirjoittaja on tietokirjailija ja vapaa toimittaja
<http://www.myspace.com/jussikniemela>

Jo joutui armas aika

Joka kevät lukuvuoden päättäjäisjuhlissa kouluissa kaikuu laulu *Jo joutui armas aika* iloisten kesälo-maa odottavien lasten suista. Laulu on iskostunut suomalaisten mieliin niin syväle, että kaikkinaiset ehdotukset perinteestä luopumiseksi ovat herättäneet myrskyisiä tunnereaktioita.

Uskonottomien ja evankelisluterilaiseen kirkkoon kuulumattomien kannalta laulu on ongelmallinen, sillä se löytyy kirkon virsikirjasta *Suvivirren* nimellä ja on virsi numero 571. Joissain kouluissa on jopa päädytti tilanteeseen, jossa osa oppilaista on vanhempiensa toivomuksesta poistunut yhteisestä juhlasta virrenveisuun ajaksi, koska se on katsottu uskonnonharjoittamiseksi; virrethän kuuluvat olennaisena osana evankelisluterilaisen kirkon jumalanpalvelukseen.

Sanoittaja **Miioskari** ehdotti keväällä 2003 *Opettaja*-lehteen kirjoittamassaan artikkelissa virrestä poistettavaksi viittaukset jumalanpalvontaan, jolloin laulu sopisi mainiosti kaikille eikä vanhoista perinteistä tarvitsisi luopua siksi, että ne saattavat loukata joidenkin oppilaiden vakaumusta. Muutokset eivät olisi edes mitenkään poikkeuksellisia kyseisen *Suvivirren* historiassa, sillä sen sanoja on muokattu aikaisemminkin useaan kertaan.

Suvivirren syntyhistoriaa ei tarkkaan tunneta. Perimätiedon mukaan sen sanat kirjoitti Gotlannin



Kuva: Robert Brotherus

piispa **Israel Kolmodin** juhannusaamuna 1693 ihaillessaan saarensa kesäistä kauneutta, mutta täyttävä varmuutta tästä ei ole. Virsikirjaan virsi tuli vuonna 1697.

Virren sanat käännettiin suomeksi jo vuonna 1700 ja sanoitusta uudistettiin vuonna 1867 sekä vielä vuonna 1937. Virren sävel on ruotsalainen kansanlaulu *Migh glör stoor lust och gladje*, joka ilmestyi painettuna ensimmäisen kerran vuonna 1697.

Kysymys on siis hyvin vanhasta laulusta, jonka jo lukemattomat sukupolvet ovat oppineet yhdistämään alkavaan kesän odotukseen ja iloon siitä, että talven selkä on taas taittunut. Koululaisille se on merkinnyt kouluvuoden lopullista päättymistä.

Miksi ei siis säilytettäisi perinne edelleenkin, kuten Miioskari ehdotti. Lapset voisivat laulaa suven ylistystä jatkossakin mutta hieman muutetuin sanoin.

Koulujen kevätjuhlassa on perinteisesti laulettu *Suvivirren* kolme ensimmäistä säkeistöä, jotka Miioskari on muokannut *Suvilauluksi*. Hän on luvannut, että hänen sanoitustaan voi vapaasti levittää esimerkiksi kouluihin.

Marketta Ollikainen

Jo joutui armas aika

Jo joutui armas aika
ja suvi suloinen,
kauniisti joka paikkaa
koristaa kukkanen.
Nyt lämpöänsä suopi
taas säteet auringon,
ne luonnon uudeks luopi,
sen kutsuu elohon.

Taas niityt vihannoivat
ja laiho laaksossa,
puut metsän huminoivat
jo lehtiverhossa.
Nyt linnut sinitaivaan
kauniisti visertää,
ja aallon kaarnalaivaan
käy reima tuulispää.

Jo joutui armas aika
ja suven ihanuus,
tää vehreys, sen taika
on aina ihan uus.
Se vuosi vuoden jälkeen
mun valtahansa saa,
oot vehmastoista kaunein,
sä kesäöiden maa!

Uusi eduskunta tuskin erottaa kirkkoa valtiosta

Vapaa-ajattelijat lähtivät liikkeelle eduskuntavaaleihin uskonnonvapausvaalikoneella, joka löytyy osoitteesta <http://www.uskonnonvapaus.fi/vaalit/eduskunta2007>. Keskeisin vaaliteemamme oli kirkon erottaminen valtiosta. Kaikista 1 529 ehdolla olleista vaalikoneeseemme vastasi 665 kansanedustajaehdokasta.

Vaalikoneeseen vastanneista nousi eduskuntaan 25 edustajaa. Valituista neljä purkaisi kirkon ja valtion liiton kahden äänestäessä tyhjää. Seitsemän laajentaisi vihkimisoikeutta ja peräti 16 edustajaa kieltäisi ei-lääkietieteellisen ympärileikkauksen konnaan.

Vasemmistoliitto paras, Keskusta ja KD huonoimmat

Muista internetissä olleista vaalikoneista myös Nuorten ja opiskelijoiden vaalikone, IRC-gallerian vaalikone ja paikallinen *Savon Sanomien* vaalikone kysyivät ehdokailta, tulisiko kirkko irrottaa valtiosta. Otimme talteen kaikkien eduskuntaan valituiden ehdokkaiden mielipiteet.

Valituista ehdokkaista 16 prosenttia kannattaa kirkon ja valtion erottamista. Tulevista kansanedustajista 12 prosenttia suhtautuu erottamiseen neutraalisti ja 56 prosenttia vastustaa. Vastaus uupuu 16 prosentilta.

Puolueiden puheenjohtajista **Matti Vanhanen** (Kesk.), **Jyrki Katainen** (Kok.), **Eero Heinäluoma** (SDP), **Stefan Wallin** (RKP) ja **Päivi Räsänen** (KD) vastustavat kirkon ja valtion erottamista. Vasemmistoliiton **Martti Korhonen** kannattaa kirkon eri-

tyisaseman lakkauttamista ja Vihreiden **Tarja Cronberg** suhtautuu asiaan neutraalisti.

Tämän keskeisen tavoitteemme kannalta Vasemmistoliitto on puolueena paras ja sitä seuraavat Vihreät ja Perussuomalaiset. Myös SDP ja Kokoomus kannattavat valtionkirkon julkisoikeudellisen erityisasema purkamista jossain määrin. Kaikkein kielteisemmin asiaan suhtautuvat Keskusta ja Kristillisdemokraatit. Myös RKP:n suhtautuminen on kielteinen. Tosin matalasta vastausprosentista johtuen on vaikea arvioida RKP:n eduskuntaryhmän tarkempia tunteja.

Hallituspohjalla merkitystä

Vaalien jälkeisellä hallituspohjalla, jonka muodostavat Keskusta, Kokoomus, RKP ja Vihreät, kirkon ja valtion suhdetta ei katkaista. Parasta mitä uudelta hallitukselta voi toivoa, on kirkon korvamerkityn osuuden poistaminen yhteisöveron tuotosta. Tällä on vaalikoneiden vastausten perusteella yllättävän laaja kannatus.

Vapaa-ajattelijaille paras hallituspohja olisi ollut laaja sinipunahallitus, tai oikeastaan sateenkaarihallitus, johon olisivat kuuluneet Kokoomus, SDP, Vasemmistoliitto, Vihreät ja PS. Tiedämme nyt, että näin ei käynyt.

Suomen puoluekartalla on muutoinkin nähtävissä, vapaa-ajattelijoiden kannalta, ikäviä muutoksia. Ylivoimaisesti uskontokriittisin puolue Vasemmistoliitto, on kutistumassa pienpuolueeksi, ellei se kykene pikaisesti uusiutumaan. Uskontomyönteisin puolue Keskusta päihittää yhä useammin SDP:n, jolloin ollaan helposti tilanteessa, jossa porvari- ja punamultahallitukset vuorottelevat hallitusvastuusta.

Kirkko kukistetaan kansalaismielipiteellä

Suomea hallitaan virallisesti demokratialla. Suoma-

Taulukko 1

Kirkon ja valtion erottaminen puolueittain

	Keskusta	Kokoomus	SDP	Vasemmistoliitto	Vihreät	RKP	KD	PS	Eduskunta
Puolesta	1	2	7	13	7	0	0	2	32
Neutraali	2	7	8	2	3	0	1	1	24
Vastaan	37	36	24	0	4	4	5	2	112
Tuntematon	11	5	6	2	1	6	1	0	32
Yhteensä	51	50	45	17	15	10	7	5	200

laisten keski-ikä on 42,8 vuotta, kansanedustajiksi valittujen keski-ikä on 47,9 vuotta, ja eduskuntavaalissa äänestäneiden keski-ikä arvellaan olevan yli 50 vuotta. Eduskuntaa hallitaan gerokratialla, kansanomaisemmin vanhainvallalla. Täten ei ole ihme jos kansanedustajien mielipiteet taipuvat vanhanaikaisuuteen – heidän edustavat miltei eläkeikäisiä äänestäjiä.

Tilanne ei kuitenkaan ole toivoton. Kirkosta eroaminen on kasvussa ja trendinä tarkasteltuna historiallisen korkealla. Kirkon erityisasema ja kirkkokritiikkiä tuodaan suhteellisen hyvin esille päivän medioissa, vaikka parantamisen varaa on.

Erityisen positiivista on, että meidän vaatimuksemme kirkon ja valtion liiton purkamisesta päätyi kolmeen vapaa-ajattelijoihin riippumattomaan vaalikoneeseen, joista kaksi oli suunnattu nuorille äänestäjille. Vaikka vaalikoneilla ei suoranaisesti tehdä politiikan asialistaa, ne pakottavat poliitikot tiedostamaan sen tosiasian, että valtionkirkoilla on julkisoikeudellinen erityisasema. Lisäksi vaalikoneet informoivat niiden käyttäjiä, tavallisia Suomen kansalaisia, niistä ongelmista, joita asia aiheuttaa. Kysymyksen päätyminen kahteen nuorille suunnattuun vaalikoneeseen on myös todistus siitä, että kyseessä on nuorille tärkeä asia.

Nuoret eivät ehkä äänestä vaaleissa, mutta nuoret vanhenevat ja vanhat kuolevat. Kun valtiokirkkokriittisten aikuisten määrä täten luonnollisen poistuman kautta kasvaa, kasvavat myös paineet valtion ja kirkon erottamisesta. Nuoret jättävät kirkon sankoin joukoin, mikä hiljalleen muuttaa kirkon vanhusten järjestöksi. Tällaisella järjestöllä ei tulevaisuutta ole.

On murheellista, että vain 16 prosenttia uuden eduskunnan kansanedustajista kannattaa kirkon ja valtion erottamista. Valtionkirkkojen erityisaseman purkaminen voi kuitenkin olla lähempänä kuin uskommeakaan. Kirkkokritiikki on kasvussa ja yhä useampi tiedostaa näiden erityisaseman tuottamat ongelmat.

Itse olen suomenruotsalainen naimisissa amerikkalaisen kanssa. Miksi minun tulisi hyväksyä valtion asettama normi suomalaisuudesta, tai miksi kenenkään tulisi? Suomalaisten suosikkiruoka tulee Italiasta, musiikki briteiltä, elokuvat Amerikasta ja lainsäädäntö Brysselistä. Miksi tällaisella valtiolla on virallinen valtionuskonto, tai oikeastaan, evankelisluterilainen valtionideologia?

Lasse Pitkaniemi

Kirjoittaja on valtiotieteen maisteri

Sirkku Sieväsen muistolle

Vapaa-ajattelijaksi Sirkku Sievänen poistui joukostamme 20. huhtikuuta vakavan sairauden murtamana Lahdessa. Hän oli syntynyt Lahdessa 8. joulukuuta 1929.

Sirkku oli omaksunut uskonnottoman maailmankatsomuksen vanhempiensa vakauksen mukaan jo nuorena. Pakolliset koulut käytyään hän toimi Lahden ammattioppilaitoksen palveluksessa noin 40 vuoden ajan. Lahden Vapaa-ajattelijain jäseneksi hän liittyi täytettyään 15 vuotta.



tyään 15 vuotta.

Sirkku toimi yhdistyksen taloudenhoitajana neljä vuosikymmentä. Myös Vapaa-ajattelijain liiton hallituksessa hän oli kymmeniä vuosia. Hän kuului moniin muihinkin yhdistyksiin ja järjestöihin.

Lahden Vapaa-ajattelijat kutsuivat Sirkku Sieväsen kunniajäsenekseen 17. syyskuuta 2002.

Vaikka Sirkku eli yksin, hän ei ollut yksinäinen. Hänellä oli paljon ystäviä ja tuttuja eri puolilla maailmaa. Hän matkusteli paljon eri maissa ja maan osissa. Minne hän matkustikin, hän opiskeli maan kieltä ja tutustui maan kulttuuriin jo etukäteen. Näistä matkoistaan hän kertoi paljon meille ystävilleen.

Sisarusten lapset ja lastenlapset olivat Sirkulle hyvin läheisiä ja hän seurasi heidän kehitystään mielenkiinnolla.

Sirkkua jäivät kaipaamaan omaiset ja monet järjestöystävät.

Reijo Taipale

Miksi minä en kuulu Vapaa-ajattelijoihin?

Olen vapaa-ajattelija, humanisti ja sekularisti. Pidän hyvänä, että ihmiset, jotka eivät usko kristittyyn Jumalaan eroavat kirkosta ja voin allekirjoittaa ateistina suuren osan Vapaa-ajattelijoiden (VA) käsikirjasta. Pidän myös uskonnottomien edunvalvontajärjestöä hyvänä ja tärkeänä asiana; vakaumusten tasa-arvo on Suomessa kaukana todellisuudesta. Ajatteluni näyttäisi osuvan mainiosti Vapaa-ajattelijat -järjestön periaatteisiin, miksi en siis liittyisi?

Ongelma on toinen tavoite – lähetystehtävä, joka muotoillaan järjestön omilla sivuilla ”pyrkimyksiksi vapauttaa ihmiset uskontosidonnaisuudesta järjiperäisen argumentaation keinoin”. Haluaisin herättää kysymyksen siitä kannattako uskonnottomien etujärjestön pitää ohjelmassaan uskontovastaista käännätyssmissiötä?

Kuvitellaanpa hetkeksi, että VA onnistuu lähetystehtävässään. Mihin kristityt ja muut uskovat vapautetaan? Itse allekirjoitan ateistisen ajattelun: järki ja todisteet ovat yleisesti parempi tapa lähestyä asioita kuin taikausko ja illuusio. Tämä sinänsä tärkeä periaate on vain hyvin pieni osa minun elämäntarkastelmuksestani. Uskovakin keskimäärin allekirjoittaa periaatteen, kun vain sulkee jumalansa sen soveltamisen ulkopuolelle. Siinäkö kaikki, mitä muuta Vapaa-ajattelijoilla on tarjota kuin rationaalista empirismää?

Uskonto on monitahoinen ilmiö: yhteisöllisyyttä, rituaaleja, joskus suoraa jumalien kokemista. Järjen tarjoaminen kilpailee koko tämän ilmiön kanssa ja ei näytä pärjäävän maailmanlaajuisesti kovin hyvin.

Järki tai tiede ei ole elämäntarkastelu ja tieteen soveltamisessa on helppo päätyä vastakkaisiin mielipiteisiin. ”Pyrkimys edistää tieteellistä maailmantarkastelusta” on aika köykäinen lausahdus kun keskustelemme elämäntarkastelmien sisällöistä. Miten se vastaa etiikan kysymyksiin tai olemassaolon angstiin?

Voisiko se uskontosidonnaisuuden uhreille tarjottava elämäntarkastelu olla ateismi? Jos ateismi haluaa kilpailla uskonnon kanssa, olla sille todellinen vaihtoehto, niin sen on esitettävä positiivinen lähestymistapa kaikille niille alueille, joilla uskontokin toimii. Omahyväinen järjen korostaminen pitäisi häivyttää taka-

alalle ja siirtyä kilpailemaan elämäntarkastelmien sisällöstä. Ei enää ”teidän systeemi on huono” vaan ”meidän systeemi on parempi”. Jumala on kuollut, mitä sen jälkeen tapahtuu?

Ateismin ongelma on siinä, että sille ei ole positiivista kuvausta. Ateismin koko sisältö on negatio ja se määrittyy Suomessa täysin evankelisuterilaisen kristinuskon kautta. Ateismista ei siis todellisuudessa ole määritelmänä kokoamaan ketään minkään aatteen alle – ”aatteellinen ateismi” on oksymoroni. Olen useasti ateistin kanssa eri mieltä yhtä perustavaa laatua olevista elämäntarkastelmallisista kysymyksistä kuin kristitynkin kanssa. Itse pidän esimerkiksi tärkeämpänä yhteistä ihmiskuvaa kuin samanmielisyyttä siitä onko joku jumala, joka ei käytännössä vaikuta mihinkään, olemassa.

Jos Vapaa-ajattelijoilla on lähetystehtävä, niin eikö olisi kohtuullista vaatia, että järjestön jäsenet uskaltautuisivat katkaisemaan napanuoransa kirkkoon ja käyttämään itsestään ja aatteestaan määritelmää, jolla on positiivinen sisältö (esim. naturalismi)? Jos käännätyssmissiö on tärkeä, niin unohdakaan kristinuskko ja kaikki viittaukset sinne ja kerotkaa mitä te edustatte.

Mielestäni edunvalvonnan ja aatteellisen käännätystavoitteen väliillä on selvä ristiriita, toinen tavoite potkii toista nilkoille. Jos yhteisenä tavoitteena on kaikkien uskonnottomien ja uskonnottomien vakaumusten tasa-arvo käytännön elämässä ja lain edessä niin yhteinen tavoite on selkeä. Käännätyssmissiö ”ei-mihinkään” ja kärkevät mielipiteet uskonnoista ja uskovista sulkevat turhaan pois suuren joukon ihmisiä, jotka jakaisivat vakaumuksen- ja uskonnonvapauden periaatteet.

Minä kaipaaisin uskonnottomien ihmisten etu-, oikeusturva- ja kulttuurijärjestöä ilman lähetysmissiötä, sellaiseen olisi helppo kuulua.

Ari Hietanen

Oikaisu

Satakunnan Vapaa-ajattelijat ry:n puheenjohtaja on **Irene Saarinen**, ei **Erja Sallinen** kuten viime *Vapaa Ajattelija* -lehden Toimituksella palstalla virheellisesti kerrottiin. Sallinen on yhdistyksen sihteeri.

Jumalaton pyhyys

Vapaa-ajattelun arvostus on selvästi lisääntynyt tiedotusvälineissä, mikä näkyy muun muassa siinä, että toimittajat kysyvät yhä useammin kantaa uskontokysymyksissä myös vapaa-ajatteliijoilta, haastattelevat heitä tai kutsuvat keskusteluohjelmiinsa.

Tuorein esimerkki on Ylen Radio 1:n Kirjakerho-ohjelma, jossa tänä keväänä yhdeksi teemaksi oli valittu ”Pyhyys”. Otsikolla ”Jumalaton pyhyys” studioon oli kutsuttu keskustelemaan kirjailijat **Torsti Lehtinen** ja **Arno Kotro** sekä Vapaa-ajattelijain liiton toiminnanjohtaja **Paula Vasama**. Lähes tunnin mittainen ohjelma oli kuultavana Radio 1:ssä torstaina 22. maaliskuuta illalla yhdentoista jälkeen ja uusintana lauantaina 24. maaliskuuta aamukahdeksalta. □

Kuva: Paula Vasama



Keskustelijat Torsti Lehtinen (vas.), Paula Vasama ja Arno Kontro ohjelman nauhoitustilaisuudessa 13. maaliskuuta.

Ville Jalovaaran vastine

Luin mielenkiinnolla *Vapaa Ajattelijan* tämän vuoden ensimmäisestä numerosta (1/2007) **Marketta Ollikaisen** esittelyn väitöskirjastani *Kirkko, Kekkonen ja kommunismi poliittisina kriisivuosina 1958 – 1962*. Kirjoitus antoi enimmäkseen asiapiitoisen kuvan tutkimukseni tuloksista. Muutaman kohtaan haluan kuitenkin kiinnittää kriittistä huomiota.

Ensinnäkin olisi ollut toivottavaa, että kaikki artikkelin pohjana käytetyt lähteet olisi mainittu. Ollikaisen kirjoituksesta voi nyt saada sen käsityksen, että minulta peräisin oleva arvio kirkon kansallisesta roolista 1990-luvun lamavuosina ja vuoden 2004 Tsunami-katastrofissa on peräisin haastattelustani tai väitöskirjastani. En mainitse näitä asioita kirjassani, enkä ole antanut *Vapaa Ajattelijalle* haastattelua. Lausunto onkin lainattu ilman viittausta teologisten tiedekuntien yhteiseltä teologia.fi sivustolta.

Toiseksi artikkelin yhtenä päämääränä vaikuttaa olevan nykypäivän kirkon saattaminen tutkimukseni varjolla epäedulliseen valoon. Väite, että kirkko on ”aina pyrkinyt myös aktiivisesti ohjailemaan maan politiikkaa” ei ole minulta. Myöskään vihjauksia, että kirkon yhteiskunnallinen rooli vuosina 1958 – 1962 olisi rinnastettavissa meidän aikaamme tai ”kovin paljon tuo ei liene muuttunut” en voi allekirjoittaa. Ilman päteviä tieteellisiä perusteluja tämänkaltaisia spekulatioita ei mielestäni voi esittää.

Tutkijan ei tule ottaa historian tuomarin roolia, vaan pyrkiä selvittämään asiat mahdollisimman tasapuolisesti. En siis tunnista kirja-esittelystä henkivää sävyä, että tutkimuksessani arvotettaisiin menneiden sukupolvien toimintaa joko oikeaksi tai vääräksi. En myöskään tee kirkkohistorian väitöskirjassani nykypäivän kirkkoa koskevia johtopäätöksiä. *Vapaa Ajattelijan* artikkelissa Marketta Ollikaisen näkemykset kirkosta olisi tullut vielä selkeämmin erottaa minun tutkimustuloksistani ja teologia.fi -sivustolle antamastani lausunnosta, jotta hyvää journalistista tapaa olisi mielestäni täysin noudatettu.

Ville Jalovaara
teologian tohtori
Helsinki

Tohtori Ville Jalovaara on oikeassa siinä, että käytin jutun lähteenä myös hänen teologia.fi-sivustolle antamaansa lausuntoa, johon viittaus jäi kuitenkin epähuomiossa jutusta pois. Kuten Jalovaara asiallisesti huomauttaa, hyvää journalistista tapaa on, että lähteet myös ilmoitetaan. Pahoittelen huolimattomuuttani.

Muutoin jutussa esitetyt tulkinnat kirkon asemasta yhteiskunnassa, jota mielestäni myös Jalovaaran tutkimus osaltaan valotti, ovat luonnollisesti omiani.

Marketta Ollikainen



Vapaa-ajattelijain liitto ry - Fritänkarnas förbund rf

Puheenjohtaja

Robert Brotherus
(045) 114 5602
robert@iki.fi

Varapuheenjohtaja

Eino Huotari
(044) 081 6543
eino.huotari@kolumbus.fi

Pääsihteeri

Jori Mäntysalo
(03) 265 7483
jori.mantysalo@uta.fi

Tiedottaja

Petri Karisma
(040) 748 9532
petri.karisma@orvokki.net

Toiminnanjohtaja

Paula Vasama
(09) 715 601
paula.vasama@vapaa-ajattelijat.fi

Toimisto

Neljäs linja 1, 00530 HELSINKI
puhelin: (09) 715 601
faksi: (09) 715 602
val@vapaa-ajattelijat.fi
Toimisto on avoinna klo 11.00-17.00

Kotisivu

<http://www.vapaa-ajattelijat.fi>

Pankkiyhteys

Sampo 800014-85180
(Lahjoitus- ja testamenttitili sama)

Jäsenyhdistykset

Forssan Vapaa-ajattelijat ry

Juha Toivonen
Tölonkaari 4 A 8, 30420 FORSSA
puhelin: (044) 592 0210
fovap@hotmail.com
Tilinro: 432720-242580

Helsingin Vapaa-ajattelijat ry

Neljäs linja 1, 00530 HELSINKI
puhelin: 040 704 7258
helsinki@vapaa-ajattelijat.fi

<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/helsinki>

Helsingin yliopiston vapaa-ajattelijayhdistys Prometheus ry

Janne Vainio
Vedenottamontie 12 E 38
00980 HELSINKI
puhelin: 050 365 6808
qsj04@yahoo.com

Joensuun seudun

Vapaa-ajattelijat ry

Ari Sulopuisto
Karhentie 27, 80230 JOENSUU
email: ari.sulopuisto@pp.inet.fi
Tilinro: 478530-220795

Järvenpään Vapaa-ajattelijat ry

Veikko Laine

Kartanontie 39, 04400 JÄRVENPÄÄ

puhelin: (09) 287 236
v.laine.kiuru@kolumbus.fi
Tilinro: 157860-5428

Kainuun Vapaa-ajattelijat ry

Aki Räisänen
Sudenpolku 11 B 24
87350 KAJAANI
puhelin: (08) 637 280
aki.k.raisanen@kolumbus.fi
<http://www.kolumbus.fi/aki.k.raisanen>
Tilinro: 800017-01763139

Karkkilan Vapaa-ajattelijat ry

Ulla Kindstedt
Korvenkatu 8, 03600 KARKKILA
puhelin: (09) 225 5930
karkkila@vapaa-ajattelijat.fi

Kemin Vapaa-ajattelijat ry

Pertti Periniva
Leppälinnuntie 5, 94700 KEMI
puhelin: (016) 232 585
<http://kemi.vapaa-ajattelijat.fi>
Tilinro: 800018-810070

Keski-Suomen Vapaa-ajattelijat ry

Marko Koivuniemi
Ainolankaari 2 A 24

40520 JYVÄSKYLÄ

puhelin: (0400) 429 540
koimark@iki.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/ks>

Kotkan Vapaa-ajattelijat ry

Korkeavuorenkatu 13
48100 KOTKA
puhelin: (05) 218 6047

Lahden Vapaa-ajattelijat ry

Saimaankatu 3-5 B34, 15140 LAHTI
puhelin: (03) 782 7408

Lappeenrannan ja ympäristön Vapaa-ajattelijat ry

Olavi Korhonen
Korkearannantie 3 F
54530 LUUMÄKI
olavi.korhonen@pp.inet.fi
Tilinro: 410810-2135498

Lohjan seudun Vapaa-ajattelijat ry

Erkki Hartikainen
Käsityöläisentie 17 A 1
00750 HELSINKI
puhelin: (09) 223 3273
etkirja@dlc.fi
<http://www.dlc.fi/etkirja/lohja.htm>
Tilinro: 800021-5478381

Luoteis-Lapin Vapaa-ajattelijat ry

Reijo Raappana
Raappanantie 7
95830 VAATTOJÄRVI
puhelin: (016) 547 702
Tilinho: 131930-101491

Nokian Vapaa-ajattelijat ry

Simo Järvinen
Opiskelijankatu 23 A 6,
33720 TAMPERE
puhelin (044) 0200 451
nokia@vapaa-ajattelijat.fi
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/nokia

Oulun seudun Vapaa-ajattelijat ry

Jouko Saksio
Jalohaukantie 1 E 41, 90250 OULU
puhelin: (040) 536 0345
jsaksio@jippii.fi
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/oulu
Tilinho: 800014-70106015

Pohjois-Kymen Vapaa-ajattelijat ry

Heljä Pekkalin
Kuntalantie 5 A 7
45700 KUUSANKOSKI
puhelin: (040) 704 4638
helja.pekkalin@pp.inet.fi
http://pohjois-kymi.vapaa-ajattelijat.fi/
Tilinho: 108330-8831

Pohjois-Savon Vapaa-ajattelijat ry

Anssi Kontkanen

Puijonkatu 37 B 60, 70100 KUOPIO
puhelin: (0500) 629 365
pohjois-savo@vapaa-ajattelijat.fi
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/pohjois-savo

Porvoon seudun Vapaa-ajattelijat ry

Leena Linnovaara
Kristenäsintie 2, 07410 KRÄKÖ
puhelin: (019) 544 110
Tilinho: 112450-479830

Raision Vapaa-ajattelijat ry

Kari Hanka
Nallinkatu 3 B 13, 21230 RAISIO
puhelin: 050 56180113
khanka@dnainternet.net
Tilinho: 430921-297460

Satakunnan Vapaa-ajattelijat ry

Erja Sallinen
Siimeksentie 34
26740 VASARAINEN
puhelin: (0400) 255 074
satakunta@vapaa-ajattelijat.fi
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/satakunta
Tilinho: 126930-624815

Seinäjoen Vapaa-ajattelijat ry

Juhani Mäkelä
Soukanjoentie 41
60200 SEINÄJOKI
puhelin: (06) 412 2553
juhani.makela@nic.fi

Tilinho: 129230-101328

Tampereen Vapaa-ajattelijat ry

Yliopistonkatu 58 B
33100 TAMPERE
puhelin: 045 1303837
yhdistys@tampere.vapaa-ajattelijat.fi
http://www.tampere.vapaa-ajattelijat.fi

Turun Vapaa-ajattelijat ry

Tauno Lehtonen
Vesitornintie 4 C 14, 21530 PAIMIO
puhelin: (050) 3250 891
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/turku/

Vaasan Vapaa-ajattelijat ry

Pentti Suksi
Kirkkopuistikko 6 C 1
65100 VAASA
pentti.suksi@netikka.fi
Vapaa-ajattelijain liiton Vuoksenlaakson yhdistys ry

Hannes Koivumäki
Ensontie 47 A 4, 55610 IMATRA
puhelin: 050 555 7793

Varkauden Vapaa-ajattelijat ry

Taisto Kaukonen
Toritorppa, Petroskinkatu 28
78200 VARKAUS
puhelin: (017) 552 7277



Vapaa Ajatteliija

63. vuosikerta

Painos 2000 kpl

Painopaikka

Uusimaa Oy

Julkaisija

Vapaa-ajattelijain liitto ry
Fritänkarnas förbund rf

Päätoimittaja

Robert Brotherus

Toimitussihteeri

Marketta Ollikainen

Toimitus ja taitto

LavengriPress
Neljäs linja 17-19 A 26
00530 Helsinki
puh: (09) 726 1972
marketta.ollikainen@kolumbus.fi

Tilaukset ja**osoitteenmuutokset**

Vapaa-ajattelijain liitto/Toimisto
Neljäs linja 1
00530 Helsinki
puh: (09) 715 601
fax: (09) 715 602
val@vapaa-ajattelijat.fi

Ilmoitushinnat

koko sivu 235 e
puoli sivua 135 e
1/8 sivua 50 e

Tilaushinta

22 e/vuosi
kuusi numeroa vuodessa

ISSN 0355-8703

Seuraava lehti:

Kesäkuussa 2007

Lehteen tulevan aineiston toivotaan olevan perillä toimituksessa 18. toukokuuta 2007 mennessä.

Vapaa Ajatteliija on Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto Kultti ry:n jäsen

Kirjoitukset eivät välttämättä edusta lehden toimituksen ja julkaisijan näkemystä.



.AT03

Vapaa-ajattelijain liitto
Neljäs linja 1, 00530 Helsinki

USKONNOTTOMIA

TÄÄLTÄ IKUISUUTEEN

1937 - 2007



VAPAA-AJATTELIJAIN LIITTO RY



Lähetätkää minulle lisätietoja ☐

Tilaan Vapaa Ajatteliija -lehden ☐

Haluan liittyä jäseneksi ☐

Valitse jäsenyhdistys edelliseltä sivulta

NIMI _____

OSOITE _____

POSTITOIMIPAIKKA _____

KIRJE-
POSTI-
MERKKI

Vapaa-ajattelijain liitto ry
Neljäs linja 1
00530 HELSINKI